

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

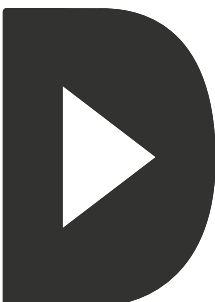
Núm. 492 del 22/1 al 4/2 de 2020 2,5 €

Silenci trencat al polvorí del Camp

Entitats ecologistes i especialistes en toxicologia esmenen el govern i alerten del perill del fum i de les substàncies explosives de la petroquímica de Tarragona

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, Nau 1, Planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios | cruïlla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Clara Macau i Elena G. Ruiz | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Carlos Villafranca | espina@directa.cat
Fotografia
Víctor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Lluís Ràfols | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Èlia Olivan | correcio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Sònia Calvó i Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Ester Mora | administració@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Paula Rodríguez | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord.
El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: ÀNGEL MONLLÉO

La DIRECTA enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Teranyina petroquímica
Després del greu incident a l'empresa IQOXE de Tarragona parlem amb entitats ecologistes, sindicats, veïnat i especialistes en toxicologia. La conclusió és clara: s'han minimitzat els fets per la dependència econòmica respecte al sector químic. Un reportatge de Maties Lorente, Jesús Rodríguez, Jordi Sans, Núria Gebellí i Àngel Monlleó.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Xavier Casanovas
Gemma Garcia parla amb el portaveu de la Plataforma per una Fiscalitat Justa sobre l'acord en matèria fiscal entre el govern de la Generalitat i els comuns. Analitza també quines mesures es podrien aplicar a les empreses que contaminen. Fotos de Víctor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

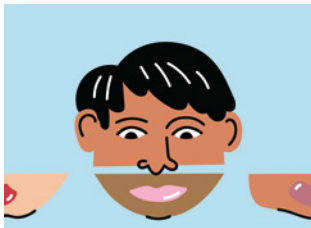

Productes ecològics i de comerç just
Esther Vivas i Francesc Mateu debaten si és positiu que les grans superfícies comercials en venguin. Il·lustració de Lluís Ràfols.

Cal omplir el got
Opinió de la periodista Teresa Toda.

CRUÏLLA

19-21

La veu robada per l'ELA
Un projecte permet que qualsevol persona es pugui convertir en donant de veu simplement enregistrant cent frases. Això serveix per millorar la qualitat de vida de persones afectades per l'ELA. Un reportatge de Sònia Calvó Carrió amb il·lustracions d'Anna Bohigas.

RODA EL MÓN

22-26

La lluita pels boscos d'El Quiché
Un reportatge d'Èlia Borràs i Augusto Magaña des de Guatemala.

La guerra del Iemen arriba a la Haia
Un article d'Anna Montull.

Amenaces al Sahel occidental
L'anàlisi internacional de l'investigador de l'Escola de Cultura de Pau (UAB) Iván Navarro Milián.

EXPRESSIONS

27-31

Cinema amb causa
Marta Molas explica els festivals de cinema VOC, Protesta i Resistències.

Oda a l'hivern
Un relat de Marina Basco amb il·lustració de Sònia Ros.

Ressenyes culturals
Josep Pimentel, Ivan Alcázar i Marta Molas ens porten cinema i llibres.

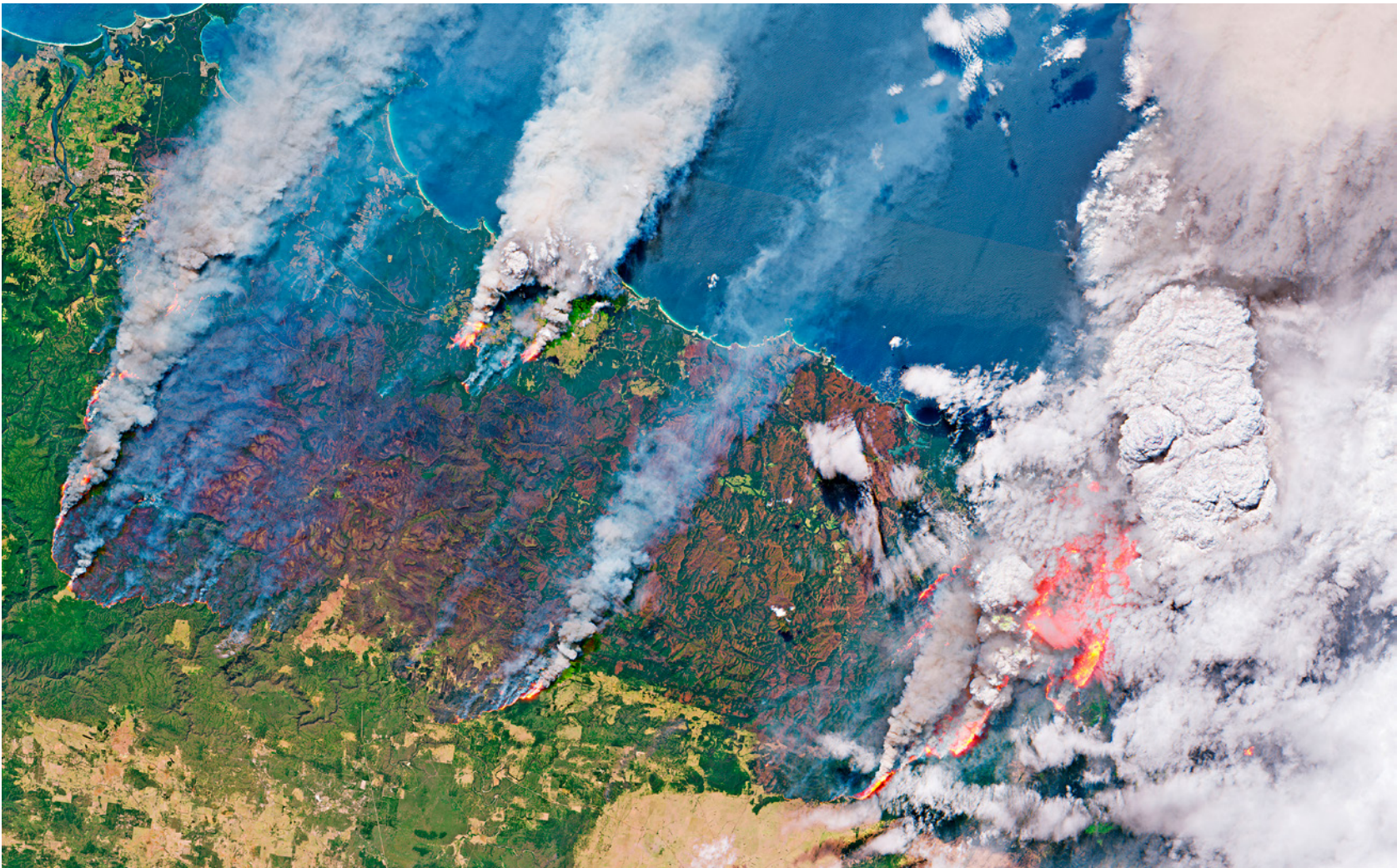
INDIRECTA

32

Entrevista a Bettina Cruz
Xavi Bosch conversa amb l'activista mexicana per la defensa de la vida indígena. Fruit de la seva militància contra el que anomena "gegants", ha patit intents d'assassinat i una contínua persecució, que l'han obligat a abandonar la regió diverses vegades.

Més que mil paraules

AGÈNCIA ESPACIAL EUROPEA | La primera quinzena del mes de gener, el sud-est d'Austràlia va patir els pitjors incendis dels últims cent anys. La columna de fum va superar el límit de la troposfera i les partícules de cendra van arribar a les costes del Pacífic del continent americà. Les devastadores flames van arribar enmig d'una onada de calor amb xifres rècord de 50 graus.

Comunitat Directacoop

La secció d'audiovisuals estrena nous grafismes

Sònia Calvó Carrió | @scalvocarrio

L'any comença fort per a la DIRECTA i, en especial, per a l'àrea d'audiovisuals. Després d'anys amb la mítica música d'inici dels vídeos -amb un gran fons vermell i una D ben grossa i blanca-, passem a uns grafismes molt més elegants, animats i actualitzats. Deixem més espai a la imatge i això permet, alhora, transmetre el missatge de manera més clara. Si bé ha estat una feina en equip en molts moments, cal reconèixer que el gran guix de feina i disseny ha estat a càrrec d'un dels membres de l'equip, Xavi Elson. Aprofitant l'inici d'any, a més, i després de llargs debats, dubtes i reunions, plasmarem els audiovisuals al paper. I és que ja tenim llibre d'estil d'audiovisuals. La secció es va crear

L'espina

MARIONA TOLOSA SISTERÉ

el gener de 2013, coincidint amb el número 300 en paper. Des d'aleshores, hem publicat més de 600 vídeos, tenim 6.430 subscripcions al canal de YouTube i s'han fet un total de 3.063.034 visualitzacions. És per això que hem cregut convenient que, després de sis anys, era el moment d'aterrar tot el que hem fet i après en un únic document. La redacció del llibre d'estil ens ha permès debatre sobre quina durada han de tenir els vídeos, on posem l'ull, a qui entrevistem, quina paritat aconse-

guim, però també ens ha portat dubtes en termes de seguretat, tant de les periodistes com de les persones que enregistrem als nostres vídeos, sobretot en un moment com el que vivim, en el qual les manifestacions i les detencions són el pa de cada dia. Si bé hi haurà debats que seguiran apareixent i canviant al llarg del temps, tenir un llibre d'estil és un primer pas cap a la consolidació de la secció i una aposta de futur. Perquè, els audiovisuals, també poden ser una eina de transformació social.

TERANYINA DE PETROLI, ACER I DINERS

L'explosió mortal a l'empresa IQOXE torna a posar el focus en el complex petroquímic de Tarragona, però una part de la població i les administracions en segueixen minimitzant els riscos degut a la gran dependència econòmica

Maties Lorente | @mtslorente

“**A**nàvem a fer sonar les sirenes però hem comprovat que el núvol no era tòxic i hem decidit no activar-les”. Així s'expressava el president de la Generalitat de Catalunya,

Quim Torra, el dimarts 14 de gener, només unes hores després de l'explosió del reactor d'òxid d'etilè de l'empresa Industrials Químicas del Óxido de Etileno S.A. (IQOXE), situada al polígon sud del complex petroquímic de Tarragona. A conseqüència del greu incident, van morir tres persones: dos operaris de la planta i un veí del barri tarragoní de Torreforta, situat a dos quilòmetres de la planta. L'home era al seu domicili, ubicat a la plaça García Lorca, quan una peça del reactor de 800 quilograms -projectada per la deflagració- va impactar en el pis de sobre, cosa que va provocar l'esfondrament del sostre i va posar fi a la seva vida. A més, set treballadors van resultar ferits i es va declarar un incendi que va cremar durant dies sota la supervisió del cos de Bombers.

“En menys d'una hora ja deien que el núvol no era tòxic. Com és possible? No és congruent dir que el núvol procedent d'una combustió no sigui tòxic. No va cremar només l'òxid d'etilè, allà es va cremar tot allò que el foc va trobar”, qüestiona des del seu despatx de la Facultat de Medicina de la Universitat Rovira i Virgili, a Reus, el catedràtic de toxicologia Josep Lluís Domingo, una de

les veus científiques de la zona crítiques amb la gestió que s'ha fet de l'accident a la petroquímica. “L'administració sempre es posiciona al costat de les empreses, diuen que ho fan per no generar alarmes”, explica el catedràtic, que ho considera “una gran irresponsabilitat”.

Grups ecologistes com Cel Net, el GEPEC o La Canonja 3 han denunciat el fet que després de l'explosió no es posessin en marxa les sirenes del Pla d'Emergència Exterior del Sector Químic de Catalunya (Plaseqcat), instal·lades a onze municipis pròxims a la petroquímica, com el Morell, la Pobla de Mafumet, la Canonja o Tarragona. Ens trobem amb Iris Cobacho, membre del col·lectiu ecologista canongí, als afores del poble on està situada IQOXE. Després de l'últim carrer del poble, uns quants camps i les xemeneies de l'empresa BASF com a teló de fons. Al terme municipal de la Canonja, on viuen unes 6.000 persones, se situen el 85% de les empreses del polígon sud del complex petroquímic, separades del nucli urbà només per la carretera N-340 i alguns camps abandonats. “La gent tenia incertesa sobre què estava passant, perquè era evident que passava alguna cosa: vam sentir l'explosió i les flames es veien des del poble. Com que no van sonar les alarmes, la gent no sabia com havia d'actuar”, recorda Cobacho. “Per les xarxes socials s'anaven donant algunes instruccions per part de protecció civil, però si no disposaves d'aquests canals d'informació, no sabies què passava”.

Restes de l'empresa IQOXE sinistrada al polígon sud de la petroquímica de Tarragona / ÀNGEL MONLLÉO

En resposta a l'explosió a IQOXE, des de la Direcció General de Protecció Civil es va activar el Plaseqcat, però les comunicacions es van fer principalment a través de Twitter. En un primer moment es va decretar el confinament del veïnat dels municipis de Tarragona, Salou, Vila-seca, Reus, Constantí, el Morell i la Canonja, tot i que posteriorment es va limitar al barri de les Pinedes de Vila-seca, el nucli de Bonavista, la Universitat Laboral de Tarragona i el municipi de la Canonja. L'ordre de confinament es va aixecar dues hores i mitja després de la deflagració, sense que moltes persones dels municipis limítrofs se n'assabentessin.

Júlia Granell, membre de la plataforma per la qualitat de l'aire Cel Net, creu que “els protocols no van funcionar i que hi ha una descoordinació molt gran. En moments com els que es van viure dimarts, la gent no sap què ha de fer”. Ens ho explica a tocar del polígon nord del complex industrial, situat a escassos 800 metres del nucli urbà del Morell. Mentre conversem amb ella, una xemeneia llança una glopada; el fum, dens i molt negre, s'escampa a poc a poc, com si no volgués marxar. “Segur que dirien que això no és tòxic”, comenta irònicament.

“Es fan moltes proves de sirenes durant l'any, però quan passen coses com aquesta, no ens n'assabentem. Molt sovint, els pobles que estem més a la vora del complex sí que tenim més informació, però quan vas a ciutats com Tarragona, la desconeixen-

Josep Lluís Domingo, catedràtic de toxicologia a la URV, afirma que el fum de l'explosió a IQOXE sí que era tòxic

La Plataforma Cel Net assegura que els protocols no van funcionar i que l'accident es podria repetir

ça és molt més gran”, explica l'activista. Granell exemplifica la descoordinació en un cas concret: “En una de les informacions que corria es parlava de la necessitat de confinar-se al Morell, però no a la Pobla de Mafumet, i els dos pobles estan tocant l'un amb l'altre”. En el seu parer, “hi va haver voluntat de calmar els ànims”, però, al mateix temps, “les informacions de Protecció Civil eren molt contradictòries pels missatges que rebíem”.

Les entitats ecologistes no han estat les úniques a qüestionar les actuacions de la Generalitat. Per al secretari general de la Federació Intercomarcal de la CGT a Tarragona i treballador de la petroquímica José Antonio Sánchez, “no és casual el fet que després de l'accident, l'Ajuntament de Tarragona i la Generalitat hagin sortit de seguida a treure el focus dels empresaris de la petroquímica. La urgència ha vingut per desplaçar el debat cap a com ha reaccionat la població. Posem tot l'èmfasi en com s'ha d'actuar mentre que s'hauria de posar en el fet que s'hagi produït aquest accident. El paper de l'administració sempre és el d'apagafocs a l'hora d'atenuar les contradiccions que genera el complex”, conclou el sindicalista.

La gestió de l'explosió d'IQOXE per part de la Generalitat ha visibilitzat els forts lligams entre l'administració i les empreses petroquímiques. Segons dades de la poderosa patronal del sector, l'Associació d'Empreses Químiques de Tarragona (AEQT) -que el 2019 representava una trentena ➤

» d'empreses entre les quals es troben les principals multinacionals del sector, com Repsol, BASF, DOW Chemical o la mateixa IQOXE-, l'any 2018 van generar uns 10.000 llocs de treball directes i indirectes i fins a 31.000 llocs de treball induïts (derivats del consum realitzat per les plantilles directes i indirectes). El polígon petroquímic genera el 30% del PIB de la comarca del Camp, i els tentacles del petroli s'estenen més enllà de les institucions i els partits polítics, impregnant pràcticament tots els estrats de la població.

L'interior de la bèstia

“És evident que un accident semblant al d'IQOXE es podria produir a qualsevol indústria del complex petroquímic”, alerta Granell. “Vivim al costat d'un polvorí: l'altre dia es va viure un incident, només, però es podria haver propagat i haver desencadenat conseqüències molt més grans”. IQOXE és una de les 42 empreses que fan servir substàncies perilloses a la demarcació de Tarragona, la majoria concentrades als polígons nord i sud del Camp. Vuit d'elles treballen amb compostos molt tòxics, 25 ho fan amb productes tòxics i 15 amb productes altament inflamables, segons les dades del Plaseqcat.

Des de La Canonja 3, Cobacho s'expressa en sintonia amb Granell. “Hi ha moltes indústries, molt juntes i totes treballant amb compostos molt perillosos”. I fa referència a la metralla alliberada per l'explosió que va causar la mort del veí de Torreforta i que encara es pot trobar -canonades

33 empreses de la petroquímica treballen amb compostos tòxics o molt tòxics, 15 amb material inflamable

i vàlvules de fins a 100 quilograms incrustades a terra- a la zona del Mur Verd, l'espai de teòrica protecció mediambiental que serveix de frontera entre la Canonja i el polígon sud, com ha pogut comprovar la DIRECTA. “Els projectils que van sortir disparats podrien haver impactat en dipòsits o reactors d'altres empreses i haver provocat un efecte en cadena. Hi hauria d'haver hagut una regulació en el nombre d'indústries i la proximitat entre elles”. El conseller Miquel Buch ho ha reconegut en part en declaracions a Catalunya Ràdio: “És veritat que els plans preveïen amb tot detall l'escenari d'una fuga, però no tant el d'una explosió”.

Per entendre el que comenten Granell i Cobacho cal tenir en compte la disposició de la petroquímica. El complex de Tarragona, on se situen la majoria de la trentena d'empreses que es dediquen a la producció i moltes de les 93 companyies especialitzades en el manteniment i els serveis de la petroquímica, està dividit en dos: el polígon sud i el polígon nord. El sud -també conegut com d'Entrevies- és el primer que el franquisme va projectar durant la dècada dels anys seixanta. Amb 720 hectàrees, se situa a l'oest de Tarragona, en uns

terrenys que queden delimitats per la Canonja i els barris de Ponent tarragonins al nord, Vila-seca i Salou a l'oest i la Mediterrània al sud. La majoria d'empreses que s'hi concentren es dediquen a la indústria química: BASF, DOW Chemical, Bayer, IQOXE, Cepsa o Bic hi són presents.

Als anys setanta, el complex es va ampliar amb un nou sector de 600 hectàrees: entre els pobles del Morell, la Pobla de Mafumet i Perafort es va construir el polígon nord, amb la refineria d'Enpetrol -una empresa pública franquista que acabaria sent l'actual Repsol- com a instal·lació

La compra dels terrenys, corrupció en ple franquisme

El 2 de desembre de 1969, el Tribunal Suprem franquista condemnava a set anys de presó l'excalde de Tarragona, Benigne Dalmau, per un delictes d'apropiació indeguda, per haver guanyat, com a mínim, 38 milions de pessetes. L'edil s'havia erigit en intermediari de la compra de terrenys per part de les indústries químiques a les petites propietats de la zona a principis de la dècada dels seixanta. El llavors alcalde recaptava diners de les empreses Dow Chemical,

Shell o Union Española de Explosivos -origen de l'empresa IQOXE- per després comprar els terrenys. Posteriorment, Dalmau fixava un preu inferior amb la pagesia, fent-se valer de la seva condició, si calia, i s'embutxacava el benefici. “Fet i fet, aquest és un dels pocs casos de corrupció jutjats pel règim franquista”, explica Josep Llop al seu llibre *La industrialització de Tarragona i les seves circumstàncies*. Dalmau va ser un dels principals impulsors del polígon sud.

Diversos fragments de canonades i vàlvules van sortir projectats a centenars de metres de distància / ÀNGEL MONLLÉO

principal i tota una sèrie de canalitzacions (*racks*) per portar-hi els productes processats a les plantes del polígon sud. En l'actualitat, al polígon nord s'assenten empreses com Repsol, Dow Chemical i Carbuos Metálicos. Les instal·lacions del complex es completen amb el port de Tarragona -un 63% de la seva activitat està lligada a la petroquímica-, on Repsol disposa d'un pantalà propi de 9.000 metres quadrats i “una monoboia situada a tres quilòmetres de la costa on els superpetroliers poden descarregar els seus dipòsits”, segons expliquen al seu web.

Vist des de fora, des dels carrers de la Canonja, el Morell o la Pobla de Mafumet, és difícil distingir on acaba una empresa i on comença l'altra. La xarxa de canonades, reactors, xemeneies i columnes té un funcionament més semblant al d'un organisme viu que al d'un polígon industrial, però amb venes d'acer i sang de petroli. "Totes les empreses tenen el seu propi recinte i personal, però són interdependents i s'hi donen processos simbiòtics. La gent del carrer ho coneix, i per això saben que pot haver-hi una reacció en cadena si hi ha un accident", explica Núria Tomás, una tècnica de prevenció de riscos laborals que prefereix no fer servir el seu nom real per por a represàlies per part de l'empresa per la qual treballa. Tomás posa un exemple: "Pots estar al centre de la Dow, al polígon nord, i veure com hi ha línies [canonades] que creuen pels terrenys que són de Repsol, que és qui s'encarrega del manteniment d'aquestes infraestructures". I, com un ésser viu, el complex petroquímic també *respira*, exhalant els seus residus a través de les imponents xemeneies.

Les sancions, ineficients

Tres dies després de l'explosió del reactor d'òxid d'etilè, la Generalitat anunciava que havia imposat quatre sancions greus relacionades amb la seguretat laboral a IQOXE entre els anys 2015 i 2017. L'import de les multes oscil·lava entre els 2.000 i els 8.200 euros. Tot i que el conseller de Treball, Chakir El Homrani, va desvincular cap relació entre les sancions i l'accident, el cert és que mentre s'investiguen les causes de l'explosió, Inspecció de Treball ha decidit obrir dos expedients en paral·lel per analitzar el que ha succeït a IQOXE.

Del que no s'ha parlat tant, però, és del resultat de les inspeccions ambientals integrades que el Departament de Territori i Sostenibilitat realitza anualment per valorar si es prenen mesures suficients per controlar les emissions a l'aire, l'aigua i el sòl, l'abocament de residus, els sorolls i les vibracions i la contaminació lumínica; així com per prevenir els incendis. En el cas del complex petroquímic de Tarragona, l'any 2018 es van realitzar 22 inspeccions ambientals integrades. Els resultats: en un 81,8% de les empreses (18) es constataren incompliments, que eren "rellevants" en dos terços de les inspeccionades (14). Només 4 de les 22 empreses "compleixen satisfactòriament les condicions fixades en l'autorització ambiental integrada", segons els informes del departament. De les 18 empreses que incomplien la inspecció, 13 ho feien en aspectes relacionats amb la contaminació atmosfèrica, tant al polígon sud com al nord. Carbuos Metálicos, Repsol, Dow Chemical, BASF o Asfaltos Españoles figuren entre les empreses que no van passar el control. En els anys anteriors es van donar resultats similars.

La qualitat de l'aire és un dels pals de paller per la lluita d'entitats ecologistes com Cel Net, el GEPEC o La Canonja 3, però també per alguns especialistes com Josep Lluís Domingo. "La Generalitat diu que la qualitat de l'aire és bona, i es basa en una sèrie de cabines que mesuren contaminants. Els mesura en continu i, tret d'un pic, considera que les emissions s'ajusten a les que la Unió Europea considera admissibles. Per tant, diu que la qualitat de l'aire és bona", explica el toxicòleg. En l'actualitat, les cabines de mesurament de l'aire de la Generalitat controlen sis tipus de compostos dels que genera la petroquímica: òxids de sofre, ozó, òxids de nitrogen, àcid sulfhídric, benzè »

Un veí passeja per l'entorn de l'empresa BASF, al terme municipal de la Canonja / ÀNGEL MONLLÉO

» i compostos orgànics volàtils (COV), i metalls. Per al professor Domingo, aquests mesuraments es fan per “curar consciències” i “tranquil·litzar la gent” i reclama que es facin estudis en profunditat que analitzin la interacció entre tots els tòxics dins de l'organisme. Domingo es lamenta: “Ho intento des de 1988, però no se n'han fet perquè tant les indústries com l'administració temien els resultats que haurien pogut oferir”. Tot i no poder realitzar un estudi epidemiològic, el catedràtic encapçalà pròximament una investigació per estudiar els efectes de la petroquímica sobre la salut, en col·laboració amb els centres d'atenció primària de la zona.

Des de Cel Net, Júlia Granell exigeix “una legislació específica que pugui valorar i analitzar els compostos que s'estan emetent” i assenyala una particularitat: “Estem al costat del complex petroquímic més gran del sud d'Europa. No podem tenir una legislació que inclogui només els compostos urbans, sinó que ha de ser específica”. Per Iris Cobacho, de La Canonja 3, “no hi ha hagut cap estudi sobre la salut de les persones i, per tant, no sabem com ens està afectant. Que les emissions s'ajustin a la normativa no vol dir que no tinguin riscos per la salut”. En aquest sentit, Josep Lluís Domingo es mostra clar: “La indústria té diners de sobres per fer estudis, però els haurien fet si haguessin tingut l'absoluta certesa que estaven fent les coses bé. No s'han fet pel dubte, tant de les indústries com de l'administració”. “Hi ha molt científic pocavergonya que treballa a sou”, continua el catedràtic. “Si ara em pagués la indústria petroquímica, podria buscar un perfil de persona que facilités el resultat que m'interessa”, relata. I resumeix l'estratègia del complex industrial: “Primer negació, després confusió i generar tinta, i després acceptació, i cap a una altra banda a fer negoci”.

“Bon” salari, mala salut

Jaime Rodríguez està jubilat, però durant més de trenta anys ha treballat en diferents empreses de la petroquímica i forma part del sindicat Co.Bas. És asmàtic “crònic i degeneratiu” i té clar que la malaltia és conseqüència dels anys treballant en el sector. Tot i això, la seva és considerada com una malaltia comuna: “Vam reclamar que l'asma a la petroquímica s'equiparés amb la silicosi a la mineria, però no ho vam aconseguir. Ara cobro una pensió de 700 euros al mes”. “Cada any tens la teva revisió a fons; si hi ha alguna cosa, ha de sortir. Ens fan revisions i, si hi ha qualsevol cosa, et porten al metge o a l'especialista”, explica un altre treballador del polígon sud que prefereix mantenir el seu anonimat. “Mentre treballen no hi ha problema, perquè els fan seguiment, però quan deixen de treballar als 55 o 60 anys, ningú els fa seguiment. No sabem si els anys que els queden de vida seran els mateixos que la resta de població, no només en esperança de vida, sinó en qualitat de vida”, alerta el professor Domingo.

Un dels problemes assenyalats per les plantilles i els sindicats és l'alt grau d'externalització que promouen les empreses. Per a José Antonio Sánchez (CGT), “es tracta d'una indústria molt modernitzada i el que veiem avui són reduccions de plantilla enormes. Abans era un sector estable amb plantilles molt grans i ara està tot fragmentat”. “No tenim dades concretes sobre la relació entre treballadors d'empreses principals i subcontractades, però segons les nostres estimacions no baixaria d'un de cada vuit. Hi ha

plantilles en empreses principals que no arriben a trenta persones”, explica Sánchez.

“Quan es produeixen accidents com el de la passada setmana a IQOXE, molt sovint la persona que hi estava treballant és a qui primer s'assenyala, però l'última responsabilitat no pot ser seva”, afirma Júlia Granell, de Cel Net. “El problema és de les empreses contractades o subcontractades i de la propietat, que mai imposen les condicions que serien necessàries. Allà el que importa és la urgència”, rebla al seu torn l'extreballador Jaime Rodríguez.

Un poble ennegrit per un que s'alimenta dels dissol

Les emissions de l'empresa Silvalac han embetumat de pols negra les cases amb la proliferació del “fong del conyac”, que apareix a voltant de destil·leries o fàbriques que treballen amb certs compostos químics

Jordi Sans | @jsans_

Els conflictes mediambientals a la zona del Camp no són exclusius de l'entramat de xemeneies que configuren el complex petroquímic. Un dels casos paradigmàtics es troba just a tocar del límit del terme municipal de Tarragona, a la localitat dels Pallaresos (el Tarragonès). El poble, format per un nucli de cases i una urbanització resultat del creixement de població, acull l'empresa Silvalac, dedicada a la fabricació d'una “àmplia gamma de productes de film de polietilè destinats al sector de l'embalatge de gran consum i industrial”, segons consta al seu web.

El primer indici de la problemàtica és, tal com explica Francesc Fortuny,

veí i amo d'una pizzeria al municipi, “quan es comença a veure que les façanes estan ennegrides”. Fortuny comenta que es va tractar d'un procés “subtil” que va tardar anys a generar “alarma”, més enllà de suscitar algunes converses entre la població. L'any 2010, mentre el color negre anava avançant per les cases, el veïnat va presentar una denúncia a Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i van rebre una resposta en què s'indicava que “s'havia fet una inspecció i tot funcionava correctament”, recorda Fortuny. Poc temps després, un estudi de la Universitat Rovira i Virgili apuntava que el color negre podia venir del trànsit que circulava per la carretera d'accés al

La treballadora del polígon nord Núria Tomás està d'acord en aquest punt i posa sobre la taula un detall revelador i poc conegut: “Als laboratoris d'algunes empreses, els components estan codificats perquè els treballadors no coneguin les fórmules dels nous productes i evitar així l'espionatge industrial. En aquests casos, si hi ha un accident, és molt difícil alertar de quin producte s'està cremant”. Per contra, el treballador del polígon sud amb qui parlem sota condició d'anonimat nega la perillositat de la petroquímica i ho rebla amb

fong lvents

es dels Pallaresos
eries

El fong que
s'alimenta dels vapors
dels dissolvents creix
per tot arreu al poble
dels Pallaresos
/ ÀNGEL MONLLÉO

poble, pel pol·len o pel trànsit d'avi-
ons que s'enlairaven o aterraven a
l'aeroport de Reus.

Posteriorment, i a la
recerca d'altres res-
postes, el veïnat va or-
ganitzar una col·lec-
ta i va encarregar dos
estudis tècnics a la
Universitat Autònoma
de Barcelona (UAB) i a la
Universitat Politècnica
de Catalunya (UPC) per
analitzar el component
que habitava les faça-
nes i per fer un estudi de la contami-
nació de l'aire, respectivament. Una
vegada presentats ambdós informes,
la població s'adona que l'organisme

**El grup ecologista
GEPEC va difondre
el cas, després
de veure que
“ni l'empresa ni
l'administració
feien cas de la
problemàtica”**

podria tractar-se d'un fong: “Ho aca-
bem de confirmar quan descobrim
que hi ha pobles en altres llocs del
món que s'han ennegrit perquè tenen
destil·leries de whisky, un tipus d'em-
presa que també emet components
volàtils a través dels alcohols”, recor-
da Fortuny. En el cas dels Pallaresos,
els fongs s'alimentarien dels compos-
tos orgànics volàtils provinents d'al-
guns dissolvents. L'any 2017, el grup
ecologista GEPEC va difondre el cas
i Jaume Formosa, membre de l'enti-
tat, recorda que tant l'empresa com
l'administració “no feien cas de la
problemàtica” i que per això van in-
terposar una denúncia que va supo-
sar que l'empresa també comencés
a encarregar estudis.

Durant els primers anys, segons da-
des aconseguides pel digital *Porta
Enrere*, l'empresa va emetre una
gran quantitat de compostos volàtils
a l'aire, sobretot a través d'emissions
difuses -les que no reben cap mena
de tractament previ. Tan sols l'any
2007, va alliberar un total de 274.324

quilos, que represen-
ten un 49,75% del total
de dissolvents de l'em-
presa -amb una emissió
de més de 1.000 quilos
diaris- i se situa gaire-
bé trenta punts per so-
bre del que estipula
la Directiva Europea
2004/42. L'any 2009,
la companyia va instal-
lar un oxidador tèrmic,

que reduiria -segons representants
de l'empresa- en un 90% les emissi-
ons contaminants. La negror de les
parets, però, no ha desaparegut. ●

Degoteig constant d'accidents 'aïllats'

L'explosió del 14 de gener a
la planta d'IQOXE no es pot
considerar un fet aïllat. El maig de
2019, un treballador subcontractat
va morir a l'empresa Carbueros
Metálicos, a la Pobla de Mafumet,
després d'inhal·lar amoníac a
causa d'una fuga. Durant l'episodi
van alliberar-se entre 500 i
600 litres d'aquest component
químic provinents d'un tanc amb
capacitat per emmagatzemar
20.000 litres. Quinze treballadors
més van resultar ferits, un d'ells de
gravetat. Una fuga d'àcid nítric de
l'empresa Nitricomax - propietat
de Maxam Chem, especialitzada
en explosius i defensa- va ser la
responsable de l'activació del pla
d'emergència el maig del 2015.
Es van rebre 91 trucades, totes
elles per afectacions respiratòries
al barri tarragoní de Bonavista.
Un incident semblant va costar a
l'empresa una sanció de 60.000
euros el 2009. Per la seva banda,
Repsol va ser la responsable
d'una explosió d'un reactor d'etilè
el novembre de 2013 a la Pobla
de Mafumet, un accident sense
ferits, segons els mitjans de
comunicació.

Algunes empreses
codifiquen els
productes per evitar
l'espionatge, i això
fa més difícil saber
què combustiona

aquesta afirmació: “Depèn de qui et dirà una co-
sa o altra, s'ha de ser neutral. Jo el que no puc és
parlar malament de qui m'alimenta”.

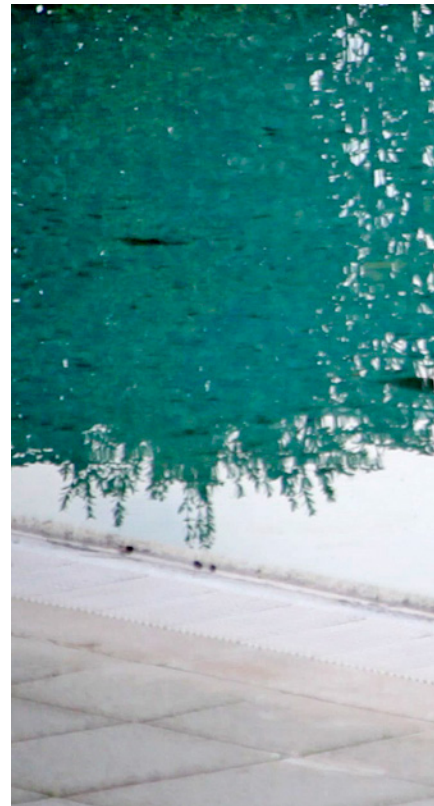
Cau el sol a la Canonja, un municipi on tributen
el 85% d'empreses del polígon sud, amb uns in-
gressos pròxims als vuit milions d'euros anuals. “És
perillós, sigui petroquímica o qualsevol altre sector,
dependre només d'una activitat. S'hauria de recu-
perar el poder de pressió -decidir si volem fer els
estudis de qualitat de l'aire, per exemple-, ja que
actualment hi ha por a patir represàlies. És impor-

tant apoderar-nos, formar-nos i treballar conjun-
tament”, sentència Iris Cobacho, que amb altres
veïnes del poble està organitzant una assemblea
oberta on “tothom pugui expressar-se i explicar
com va viure l'explosió. Hem passat pàgina mas-
sa ràpid i cal donar-nos un temps per a les cures.
No pot ser que estiguem fent els concerts de la
festa major com si no hagués passat res”, conclou
l'activista, mentre s'encenen els potents focus de
la petroquímica que il·luminen les nits de la vall
del Francolí des de fa cinquanta anys. ●

PETROLI QUE HO IMPREGNA TOT

Amb els diners de la petroquímica es financen poliesportius, piscines, mitjans de comunicació, cavalcades de reis, festes majors o esdeveniments castellers

Jesús Rodríguez | @albertmartnez

Un calorós dia d'estiu a la població de la Canonja (el Tarragonès). Agafes la tovallola, el banyador i les xanquetes i cap a les piscines del poliesportiu municipal. Et fiques a l'aigua i fas una capbussada, quan t'adones que sota els teus peus hi ha unes lletres dibuixades al fons de la piscina: BASF. Un gran mosaic de color blau fosc recorda al veïnat que una de les grans empreses del polígon sud de la petroquímica va finançar la construcció de l'equipament públic on neden. No és un cas aïllat. El Complex Esportiu Municipal de la Pobla de Mafumet (amb una població de 3.893 habitants), que inclou una gran pèrgola de fusta, dues piscines cobertes, una piscina d'hidromassatge, una sauna, dues pistes de pàdel, una de tennis i una altra de frontó, una sala de fitness, una de *spinning*, una cabina de raigs UVA i un solàrium, no s'hauria fet realitat sense les aportacions directes o indirectes de Repsol, principal empresa del polígon nord. “Les obres són necessàries, no? Però ens ho gastem, sí. Tirem de veta perquè podem, però al final matem l'associacionisme perquè tot va amb diners”, diu Bernat Barberà, un jove del poble del Morell mentre assenyala els forjats de formigó a la plaça de l'Era del Castell, que perfilen el que serà un futur equipament cultural.

La petroquímica penetra de tal manera en l'economia, la política i la societat del Camp que en trobem l'empremta en els caramels de la cavalcada de Reis (patrocinats per BASF), en els ja oblidats Jocs del Mediterrani (on Repsol va abocar tres milions d'euros) o en els premis de periodisme Mañé i Flaquer, que entreguen l'Ajuntament de Torredembarra i la Demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Amb una dotació de 17.000 euros aportats per Repsol, 8.000 s'entreguen a la guanyadora en la categoria Periodisme Camp de Tarragona, el guardó amb més retribució econòmica de Catalunya en l'àmbit del periodisme, per sobre dels 7.000 euros del premi Ciutat de Barcelona.

Laia Estrada, regidora de la CUP a l'Ajuntament de Tarragona, encara recorda un episodi que plasma de manera molt gràfica l'omnipresència petroquí-

mica. “Al ple municipal on es debatia la moció de la qualitat de l'aire presentada per la Plataforma Cel Net, el juliol del 2015, feia molta calor i els ordnances van començar a repartir entre els regidors uns vanos, amb la sorpresa que duïen el logo de Repsol. Òbviament, nosaltres ni els vam obrir. Ens vam aguantar tot i la suor”, detalla l'edil. Estrada llista nombrosos exemples del poder de Repsol al municipi, com ara els “publireportatges” que es publiquen al *Diari de Tarragona*. La pressió és tan gran que es fa difícil fins i tot encarregar estudis per avaluar l'impacte de les emissions en la salut de la població. “El socialista Josep Félix Ballesteros ens va dir a porta tancada que mentre ell fos alcalde aquest estudi no es faria perquè això ho havia de finançar la Generalitat i no els ajuntaments. I, un cop fora del govern, el PSC va presentar una al·legació als pressupostos de 2020 contra la partida de 200.000 euros per fer un estudi de qualitat

Repsol aporta mig milió d'euros anuals a l'Ajuntament de Tarragona, part dels quals financen les festes de Santa Tecla

Rubén Folgado, president de la patronal química, està sent investigat per suborn a funcionaris públics

de l'aire”, explica la regidora en referència a un dels punts del programa de govern acordats entre ERC i la CUP per donar suport a la investidura de Pau Ricomà.

Només en l'àmbit de la cultura i l'associacionisme, Repsol aporta 500.000 euros anuals al consistori tarragoní, que es destinen entre altres esdeveniments a les festes de Santa Tecla i al Concurs de Castells. I quan cal una aportació extraordinària, sempre es truca a la porta de les químiques. Sense anar més lluny, el concert d'Oques Grasses de l'última festa major el va patrocinar BASF, i alhora va ser la festa del cinquantè aniversari de l'arribada de la multinacional alemanya al Camp de Tarragona.

Sorprenents silencis

Rafa Marrassé, periodista del mitjà digital Porta Enrere (un dels pocs mitjans locals de Tarragona que investiga i publica informacions crítiques amb la petroquímica), ens alerta que “tothom té un familiar que hi treballa i que acaba fent-se defensor de la petroquímica”. “L'altre dia hi havia una manifestació amb 3.000 persones, però no n'hi havia 15.000. Després de la mort d'una persona al sofà de casa, a mi em sembla molt poc. Pràcticament ningú que treballi a la química estava a la manifestació”, assevera Marrassé, qui ens dibuixa un escenari de dependències que ajuda a entendre certes autocensures i la “normalització ciutadana” dels perills de la indústria química. “Com pot ser que el president de l'Associació Empresarial Química de Tarragona (AEQT) estigui investigat per suborn a funcionaris públics i això no ho publiqui ningú?”, es pregunta. El periodista tarragoní va destapar la informació l'11 de desembre -fonamentada en proves documentals-, i detallava l'existència d'una causa judicial oberta contra Rubén Folgado, president de l'AEQT, per presumptes delictes comesos en relació amb la construcció i ampliació de la planta de l'empresa Messer Ibérica al Morell. La investigació és en mans del Grup III d'Investigació dels Mossos d'Esquadra i la supervisa un jutjat d'instrucció de Tarragona, que estén l'acusació

Al fons de la piscina pública de la Canonja es llegeixen les sigles de l'empresa BASF / NÚRIA GEBELLÍ

‘Independència’ lligada a la petroquímica

El pròxim mes d'abril farà deu anys que el municipi de la Canonja va recuperar la plena autonomia respecte a la ciutat de Tarragona. L'abril de 2010, el Parlament de Catalunya aprovava per unanimitat la segregació del municipi, sota control del consistori tarragoní des de l'any 1963, quan va ser annexionat a la ciutat en ple procés de conformació del complex petroquímic. Les autoritats franquistes van veure una oportunitat d'ampliar el polígon sud amb els terrenys annexionats de la Canonja, després que Tarragona es quedés sense espai per continuar el macroprojecte.

Amb la “independència” de la Canonja, el 85% de les empreses del polígon sud –entre les quals s'inclouen multinacionals com Repsol, BASF o Dow Chemical o empreses com la tràgicament sinistrada IQOXE– van passar a pagar els seus impostos, que avui sumen vuit milions d'euros, al nou/vell municipi. A l'acord de segregació de la Canonja, però, es preveia una compensació a Tarragona per la pèrdua d'aquests ingressos. És per això que es va rubricar negre sobre blanc que, en un primer moment, la Canonja gestionaria el 40% de les contribucions, mentre que la resta aniria a parar a la capital tarragonina, i, any rere any, s'aniria incrementant progressivament el percentatge fins a arribar al 100% per a les arques del territori independitzat l'any 2023.

El veïnat de la Pobla de Mafumet peregrina cada any fins a les instal·lacions de Dow Chemical / AEQT

contra l'exalcalde del Morell Pere Guinovart.

Una de les imatges més xocants d'aquesta “política de proximitat amb els municipis i els seus ciutadans” impulsada per l'AEQT és la peregrinació que el veïnat de la Pobla de Mafumet realitza des de fa 38 anys –la setmana del 2 de febrer– en el marc de la festa major de la Verge del Lledó, patrona del municipi. Unes 200 persones arriben en autobusos pagats per l'empresa i s'endinsen a

les instal·lacions de Dow Chemical fins a arribar a un monòlit en homenatge a la verge, ubicat on abans de la construcció de la petroquímica s'erigia l'ermita de Sant Joan del Lledó, enderrocada per fer-hi la planta. Ofrena floral i parlaments amb escenografia de canonades amb productes inflamables i xemeneies fumejants. La jornada festiva cada any finalitza amb un àpat i un brindis a la sala d'actes de la companyia. ●

Si ets sòcia de la Directa

a l'Assemblea
General!

Si encara no ho ets, fes-te'n sòcia a:
cooperativa.directa.cat

Dijous 13 de febrer, 18.30 h
La Lleialtat Santsenca
C. Olzinelles, 31, Barcelona

Xavier Casanovas,

portaveu de Fiscalitat Justa

“És un escàndol considerar un atac a la classe mitjana l’increment de l’IRPF a rendes superiors als 90.000 euros”

Text: Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega
Fotografia: Victor Serri | @_ittos_

Durant alguns dies, l’IRPF i l’impost de successions han estat al centre del debat polític. El 16 de desembre, el govern català i els comuns van presentar l’acord en matèria fiscal per als pressupostos de 2020, que va arribar a ser titllat –per patronals, determinats partits polítics i alguns professionals de l’àmbit tributari– de “confiscatori” o “abusiu”. Xavier Casanovas ho rebutja amb dades i, a més, insisteix que encara que els canvis previstos milloren la progressivitat, es queden curts. Forma part de la Plataforma per una Fiscalitat Justa, Ambiental i Solidària, que precisament va néixer ara fa deu anys, el 2010, contra l’eliminació gairebé total de l’impost de successions per part del govern d’Artur Mas, després d’una primera rebaixa del tripartit. La plataforma, de la qual Casanovas és portaveu, agrupa més d’una vintena d’organitzacions socials i entitats de la societat civil, com el Sindicat de Tècnics d’Hisenda de Catalunya (Gestha), CCOO i UGT, Oxfam Intermón o Ecologistes en Acció.

Hi ha una baixa consciència fiscal en la societat?
Precisament, la plataforma va néixer, per una banda, per fer pressió política sobre la qüestió fiscal, i per l’altra, i sobretot, per fer pedagogia entre la ciutadania, per fer entendre que els impostos són imprescindibles. Portem trenta anys de canvi de discurs i els impostos han anat agafant més mala fama, a causa del que jo anomenaria un cert canvi de paradigma: de la idea de la responsabilitat col·lectiva –entre tots hem de cobrir les necessitats– al paradigma de la salvació individual –em busco la vida pel meu compte i prefereixo que aquests euros estiguin a la meua butxaca que a la de l’Estat. Això, alimentat per etapes de corrupció molt forta per part de l’administració, fa que la ciutadania senti indiferència i fins i tot animadversió respecte a la qüestió dels impostos. Però, si estan a la butxaca de l’Estat, serveixen per pagar l’escola dels meus fills, la sanitat on hauré de recórrer algun dia o els serveis socials que necessitaré, per exemple, quan el meu pare es faci gran. És curiós, perquè totes les enquestes evidencien una certa contradicció. Hi ha animadversió, però més del 40% dels espanyols estaria disposat a pagar una mica més si veiés una contraprestació directa. Per tant, l’objectiu és correlacionar totes dues coses. Si ja és precari l’estat del benestar, encara ho serà més si ens dediquem a carregar-nos el sistema impositiu.

A banda d’aquesta pedagogia, el debat s’hauria de centrar més aviat en qui en paga i qui no, en comptes d’“impostos sí, impostos no”?
Hi ha un cert mantra en contra dels impostos. I és cert que n’hi ha d’impopulars, que alguna gent no entén. Però hem de procurar garantir la progressivitat i la justícia: que pagui més qui més té. En aquests moments, no està sent així. Ara es vol

incrementar l’IRPF només a les rendes a partir dels 90.000 euros, un 1,5% dels declarants, i crec que les modificacions que es volen fer respecte a aquest impost a Catalunya, tot i ser molt petites, busquen precisament augmentar la pressió fiscal a les rendes més altes i disminuir-ne una part a les rendes més baixes. Sembla que el nou govern a l’Estat també voldrà fer canvis en aquest sentit.

Des d’alguns sectors, com les patronals Foment i Pimec, s’ha criticat la reforma plantejada, titllant-la de “confiscatòria”. Per contra, creus que es queda curta?

Creiem que va en la línia del que cal fer, però continuem molt lluny d’un sistema fiscal que pugui ajudar a revertir les desigualtats en la nostra societat. M’interessa molt el debat que ens està arribant del món anglosaxó, tant de Gran Bretanya com dels Estats Units, on el Partit Demòcrata ha posat sobre la taula la necessitat de grans reformes fiscals que ajudin a revertir la dinàmica de desigualtat. A Espanya, en el cicle 2008-2016, la quantitat de milionaris ha augmentat un 60%, mentre que la gent que cobra menys de 6.000 euros també ha augmentat un 35%. La societat s’està polaritzant i això només pot ser degut a una dinàmica d’extracció de rendes de baix cap a dalt, que s’ha de revertir, i els impostos poden ajudar a fer-ho. Però no només. Hi ha mesures que no són només fiscals, també redistributives o de dinàmiques de mercat, salaris mínims... Sabem que els impostos, a través de la recaptació i després en la despesa pública, tenen un impacte en les desigualtats entorn d’un 30%, i això vol dir que són efectius i ho podrien ser més. Aquestes propostes són de petita reforma; hi ha altres coses de molta més fondària que tenen a veure amb tota la qüestió de grans deduccions i exempcions que hi ha en el sistema fiscal. A Espanya paguem el 33% del PIB en impostos, però

a França paguen el 45%; a Itàlia, el 41%, i a Grècia, el 38%. En aquests debats, sempre ens fixem en el tipus nominal, és a dir, si el darrer euro que es paga està tributant al 42%, 45% o 50%, però no ens fixem en el conjunt total. Davant de tanta polarització, fins i tot hi ha economistes -que com a molt podries titllar de socialdemòcrates o liberals- que estan dient que els impostos són l'única via per la qual el capitalisme es podrà salvar a ell mateix, si el nostre objectiu és salvar-lo...

Respecte als canvis que s'han d'implementar a Catalunya, s'ha repetit el mantra que s'estava castigant la classe mitjana. Com l'afecta realment?

Quan es va eliminar gairebé tot l'impost de successions el 2010, també calava en la societat la idea que aquest impost afectava les classes mitjanes, quan només el paga un percentatge molt petit de la població. El relat neoliberal és el relat aspiracional: tu, un dia, amb el teu esforç, podràs arribar a formar part d'aquest 1,5%, i, quan en formis part, no voldràs que això t'afecti. Aquest discurs meritocràtic és mentida, perquè en aquesta societat el gran determinant de la teva riquesa és el codi postal on has nascut. Però, alhora, fa que d'alguna manera tothom es percebi com a classe mitjana. A Catalunya, la renda mitjana bruta és de 17.000 euros l'any i es vol tocar l'IRPF a rendes a partir dels 90.000 euros. Parlar de classe mitjana em sembla un escàndol i és falta de veritat en una societat on la pobresa està enquistada i una de cada quatre persones es troba en risc d'exclusió. Recentment, Càritas deia que el 13% de població de Barcelona ha deixat de seguir tractaments mèdics perquè no els podia pagar. En una societat on passa això, dir que intentar demanar un esforç més gran a gent que té rendes per sobre dels 90.000 euros és atacar la classe mitjana és un escàndol.

Si prenem els 17.000 euros de renda mitjana, concloem que precisament els canvis no l'afecten...

A les rendes per sota dels 12.000 euros se'ls augmenta el mínim d'exempció fins als 6.000 i escaig, i per tant deixaran de pagar de l'ordre de 50 euros l'any. S'ha volgut compensar aquesta disminució d'impostos a les rendes més baixes augmentant dos punts a les rendes de més de 90.000. Qui es troba entremig no notarà cap diferència. És una modificació que no afecta el 98,5% de la població catalana. Algú que cobra uns 100.000 euros l'any pagarà uns 200 euros més anuals, un 0,2% més. Estem demanant un esforç molt petit. La socialdemocràcia es va fonamentar, després de la Segona Guerra Mundial, en un esforç molt gran de les rendes més altes. Els tipus impositius més alts a Anglaterra i els Estats Units arribaven al 70% o el 80%, mentre que en aquests moments el debat està en si pugen més enllà del 45%. Fins i tot, si el tipus marginal arribés al 60% de les rendes a partir dels 100.000 euros, el tipus efectiu que la persona estaria pagant no arribaria ni al 37%.

A banda de l'IRPF, l'impost de successions està de nou en el punt de mira. De quina manera corregeix, aquest impost, la desigualtat?

És l'impost més impopular i el que genera més debat, però alhora sobre el qual hi ha més consens d'experts i acadèmia que és molt just i molt necessari per corregir les dinàmiques de desigualtat que genera el que Thomas Piketty ha anomenat *capitalisme patrimonial*. En aquests moments, amb la

inversió del patrimoni s'està generant molta més renda que amb la renda del treball. És a dir, la dinàmica de creixement de les rendes del capital -sobretot els últims trenta anys- ha estat molt més elevada que el creixement o la disminució de les rendes del treball, i això fa que la classe capitalista -entesa com la classe patrimonial- hagi vist augmentar la seva riquesa, mentre la classe treballadora s'ha vist desposseïda. Això s'ha de corregir, perquè, si no, les dinàmiques de desigualtat augmenten. L'impost de successions busca això i té una capacitat recaptatòria que no hem de menystenir: a Catalunya, l'any 2008 estàvem recaptant 1.000 milions d'euros. La gairebé desaparició del tribut va fer que baixés fins als 200 o 300 milions i s'ha recuperat fins als 500 milions l'any 2018. Estem parlant de l'import que a Catalunya es destina a medi ambient o a polítiques d'ocupació.

Ha calat la idea que una persona que hereta una casa dels seus pares no podrà sostenir-la perquè haurà de pagar l'impost de successions.

En aquests moments, l'habitatge habitual està exempt de l'impost de successions. És a dir, si jo hereto l'habitatge dels meus pares i hi estic vivint, està exempt. Si, en canvi, es tracta d'un segon habitatge, precisament et generarà unes rendes amb les quals podràs pagar l'impost. Jo crec que encara s'hauria de ser una mica més exigent. Amb els canvis que s'estan proposant, els primers 500.000 d'herència gairebé estan exempts de l'impost de successions i una herència d'uns 600.000 euros on hi hagi l'habitatge habitual acabarà pagant uns 20.000 euros. Jo no crec que això sigui confiscatori i ningú es quedarà al carrer per haver de pagar-lo

“ ”

El gran determinant de la teva riquesa és el codi postal del barri on han nascut

El 95% de la població no es veurà afectada per la reforma de l'impost de successions

ni haurà de desfer-se de la casa dels pares. S'han de corregir certes deficiències, sobretot pel que fa a exempcions, però hem d'entendre que és un impost just. Hem de tenir en compte que les herències superiors als 600.000 són el 2,4% de totes

les herències. De nou, més del 95% de la població catalana no es veurà afectada per aquest tipus de reformes fiscals. La batalla l'hem de donar contra el relat cultural i aspiracional que tots podem arribar a ser grans propietaris.

El debat sobre la fiscalitat s'ha instal·lat molt en la ciutadania i poc en les grans empreses?

El gran debat de la globalització és com embridar, com controlar, les grans empreses i els grans patrimonis que tenen una capacitat de moure's i utilitzar els sistemes fiscals de cada país segons els interessa. Hem vist que en els últims deu anys la recaptació de l'impost de societats ha caigut a la meitat. Això s'ha donat per aquesta dinàmica d'una globalització que acaba generant forats en el sistema i permet que les empreses paguin allà on els convingui i per cedir a la pressió del gran capital perquè el tipus impositiu s'anés reduint progressivament. Aquí, de nou, hem de preguntar-nos com podem fer que les grans empreses i els grans patrimonis contribueixin. Si fa deu anys aportaven entorn del 20% del conjunt, ara només arriben al 12,6%.

Com es pot revertir aquesta situació?

Per una banda, hi ha una sèrie de reformes que han de ser globals, però són massa lentes i no acaben de veure mai la llum. A l'OCDE [Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic] es tira endavant el projecte BEPS, que busca posar fi a l'elusió de la base imposable de les empreses i demana als països que exigeixin a les empreses informes país per país per a les agències tributàries, on s'indiqui quant estan guanyant i quant estan pagant. Per primera vegada, n'hem tingut

resultats a Espanya, on és obligatori presentar-ho per a empreses que facturen a partir de 750 milions d'euros. La mitjana de tributació de les 134 empreses és d'entorn del 17%, però hi ha 27 multinacionals que només estan pagant un 0,3%, quan el tipus impositiu és del 25%, i cal canviar-ho. Ara, el govern de Sánchez vol impulsar un terra mínim perquè no hi hagi cap empresa que -encara que sumi exempcions, deduccions o no doble imposició- pagui menys del 15% sobre els beneficis a Espanya. Veurem si la pressió social serà suficient perquè es pugui aprovar i implementar, i si funcionarà. Un dels grans problemes és la manca de coordinació entre països, que fa que no s'ajustin a les legislacions locals o que les mateixes empreses decideixin marxar i establir-se en altres països on aquestes legislacions no estan vigents. L'únic a què podem aspirar és a una major coordinació a escala europea i a escala global, perquè els lobbys empresarials tenen una capacitat d'incidència molt alta. Hem de demanar un esforç més gran a les grans empreses, no pot ser que l'esforç acabi recaient sempre sobre petites i mitjanes empreses. El risc és que, si va caient la recaptació per l'impost de societats, per sostenir l'estat de benestar, hi haurà pressió sobre rendes del treball i consum que afecta el ciutadà.

Parles de coordinació europea i global. També és necessària dins de l'Estat espanyol?

La Comunitat de Madrid és el gran paradís fiscal de l'Estat. No només té l'avantatge de ser la capital administrativa, sinó que justament per això es pot permetre el luxe de fer rebaixes fiscals injustificades que fan competència a la resta de comunitats autònomes, generant un forat negre que absorbeix rendes i patrimoni. Ho veiem en dinàmiques de creixement molt més elevades en comparació amb la resta de comunitats i especialment respecte a l'anomenada *Espanya vacia*. Té a veure amb una voluntat de certs partits que sigui així i una incapacitat d'altres partits per frenar aquestes dinàmiques. No crec que s'hagi de centralitzar, però el govern estatal ha d'establir uns terres mínims i no permetre el que es coneix com a *dumping fiscal*.

Abans esmentaves els beneficis fiscals. En el marc de la llei també hi ha molt marge per a les empreses?

Els beneficis fiscals són una via d'elusió, exempcions dins la llei. Per exemple, l'exempció pel que fa al finançament de les empreses. Si aquest any una empresa declara pèrdues, les pot acumular durant uns anys perquè els exercicis que tingui beneficis no hagi de pagar impostos. És una dinàmica que utilitzen algunes empreses, sobretot multinacionals, a través de les seves filials a Espanya, que, encara que facturin molt, declaren pèrdues per compensar-les amb guanys futurs i acabar no pagant impostos mai. Això s'hauria de corregir, però sembla que el govern actual no té cap intenció de fer-ho. Un altre exemple és el cas de les anomenades ETVE, les entitats de tinença de valors estrangers, una manera d'atreure capital estranger. Tot el capital estranger que vingui aquí i inverteixi, quan rebi guanys, no tributarà. Això tampoc es pensa corregir i ha estat denunciat per altres països com un vehicle que té Espanya i que permet l'elusió fiscal.

Hem parlat d'impostos directes, però es podria traslladar algun tipus de progressivitat als impostos indirectes, sobre serveis i productes? De fet, els impostos indirectes són regressius. L'IVA és regressiu: el que destina de la seva butxaca una

“ ”

Hi ha 27 multinacionals que només paguen el 0,3% de l'impost de societats i haurien de pagar-ne el 25%

La fiscalitat ambiental hauria de desincentivar les dinàmiques de les empreses contaminants

família de classe baixa a consum és gairebé el total de la seva renda, mentre que algú de classe alta dedica una gran part de la seva renda a l'estalvi o la inversió, i, per tant, no acaba tributant de la mateixa manera que en el consum. Aquí la dinàmica és difícil perquè venim marcats per les directives europees i Europa camina cap a un establiment d'un IVA igual per a tots els països de la UE. Garantir la progressivitat més enllà de l'IVA reduït per a alguns aliments bàsics es fa realment difícil. S'ha debatut molt sobre, per exemple, els productes d'higiene femenina o els béns de luxe, com a elements que poden millorar o corregir aquesta regressivitat, però, per garantir la progressivitat del conjunt dels impostos, haurem d'aconseguir que es gravin bé les rendes de l'estalvi i que no sigui el consum el que els sostingui.

En un context d'emergència climàtica, està prenent protagonisme la fiscalitat ambiental. Més que recaptar ha de dissuadir?

Precisament, aquest any, la Plataforma per una Fiscalitat Justa, dedicarem la nostra V Jornada Ciutadana, que celebrarem el dissabte 29 de febrer, a la fiscalitat ambiental. D'alguna manera, volem buscar la confluència entre l'agenda de moviments socials ecologistes i d'emergència climàtica amb l'agenda fiscal per trobar punts en comú per una fiscalitat verda que ajudi a revertir la dinàmica d'ecocidi. La fiscalitat ambiental es tradueix a fer que pagui qui contamina, però hauria de tenir un efecte desincentivador de les dinàmiques de contaminació. Sabem que el turisme té un impacte brutal sobre les nostres societats, també en pol·lució, i hi ha l'impost turístic, però fins ara es destinava a continuar promocionant la Catalunya al món, a alimentar encara més la bèstia. Aquest tipus de taxes han d'ajudar a revertir aquestes dinàmiques. Cal un decreixement i a vegades els impostos no són una bona mesura, perquè podem acabar sent dependents dels recursos que arriben via aquests impostos. Poden ser perversos. ●

contrast

És positiu que les grans super- productes ecològics

Un negoci 'verd'

Esther Vivas | @esthervivas

Investigadora i autora del llibre 'El negocio de la comida'

La venda d'aliments ecològics als supermercats i l'obertura de supermercats *bio* en mans d'empreses privades han plantejat des de fa temps un debat sobre l'oportunitat i l'amenaça que aquestes pràctiques signifiquen. Vendre a través de supermercats permet arribar a un públic més ampli i comercialitzar més productes, però els súpers són un dels principals responsables de l'injust sistema de producció, distribució i consum d'aliments. Aleshores, quin canvi de model generarà una agricultura ecològica que es trobi a les seves mans? Tal vegada menjarem productes més saludables (no sempre a un preu accessible per a tothom), però en quines condicions s'han elaborat aquests productes, d'on venen, quin salari es paga als seus treballadors? Són algunes de les preguntes a fer-nos.

Alcampo, Carrefour, El Corte Inglés, Lidl, Aldi, Hipercor, Eroski, Veritas, entre d'altres, ens venen aliments ecològics certificats, però més enllà d'oferir-nos productes elaborats sense pesticides químics de síntesis i lliures de transgènics, caldria veure si es tracta d'aliments locals o si venen de l'altra punta del món (perquè si aquest és el cas, la certificació ecològica no compensa l'impacte mediambiental del viatge), si paguen un preu digne al productor, si són aliments de temporada, si són empreses amb un funcionament democràtic, si la plantilla té unes condicions laborals dignes. La resposta a aquestes preguntes ens permetrà identificar si, més enllà de menjar bé, l'agricultura ecològica que venen els súpers és motor de transformació. Des del meu punt de vista, no és així.

L'èxit de l'alimentació *bio* ha fet que els supermercats hagin vist en la seva comercialització un nou filó de negoci. Si l'agricultura ecològica va sorgir com una alternativa sostenible, saludable i justa davant d'un model agrícola i alimentari en mans de l'agronegoci, caracteritzat per una producció industrial, intensiva, homogènia, addicta als pesticides, deslocalitzada, amb aliments quilomètrics, treball precari i abús a la pagesia; ara l'alimentació *bio*, sota el control d'aquestes multinacionals, podria caure en les mateixes males pràctiques, menys en la d'utilitzar pesticides i fertilitzants tòxics, i esdevenir un mer negoci verd.

Sovint es justifica la venda d'aliments de comerç just -com cafè, te o sucre- en supermercats perquè així es pot arribar a més gent, augmentar les vendes i aconseguir més ingressos per a les organitzacions productores dels països del sud. Tanmateix, el supermercat pagarà un preu digne a aquests pagesos? Si comprem a multinacionals que promouen regles comercials injustes, podrem canviar les seves pràctiques? En tinc molts dubtes.

Els supermercats han vist en la venda d'aliments de comerç just un nínxol de mercat i una estratègia per rentar-se la imatge. Amb la venda d'una ínfima part dels seus productes amb segell de comerç just, pretenen justificar unes pràctiques comercials basades en la precarietat laboral i l'explotació mediambiental i pagesa. En el millor dels casos, el comerç just a les seves lleixes pot augmentar-ne les vendes, malgrat ser un percentatge anecdòtic sobre el total del flux comercial internacional, i en el pitjor dels casos, pot maquillar la imatge d'aquestes empreses, amagant les causes reals de les desigualtats nord-sud.

L'objectiu del comerç just i de l'agricultura ecològica no hauria de ser vestir el capitalisme de verd, *bio* i solidari, sinó plantejar alternatives. No es tracta de més comerç sinó de més justícia social i ecològica. ●

/ LLUÍS RÀFOLS

superfícies comercials tinguin
s i de comerç just?

Al supermercat? També, gràcies

Francesc Mateu | @frmat

Metge i exdirector d'Oxfam Intermón a Catalunya

Fa anys que aquest debat està sobre la taula i, com molts debats, té dues cares.

No defensaré que les grans superfícies representin un model sostenible; però és que, si analitzem totes les nostres accions des de perspectives de coherència, ens costarà trobar un model de subsistència que sigui aplicable al dia a dia. No pretenc, per tant, defensar el concepte en si, sinó la necessitat de trobar camins que permetin (cada cop a més gent) fer processos que la immensa majoria no podria començar si exigim que siguin molt heroics.

A Espanya, el 67% del comerç just es ven en grans superfícies. El 2018, les vendes de comerç just a grans superfícies han suposat 51 milions d'euros i representen multiplicar per 15 les del 2010. A l'altre costat d'aquestes xifres hi ha milers de famílies que sense això no podrien viure del que produeixen.

Hi ha dos fets inqüestionables en relació amb els productes de comerç just a les grans superfícies. El primer és que hi són perquè la gent els compra. El segon és que, malgrat que la gent els compri, sovint no són un article rendible per a supermercats que valoren al cèntim la rotació, la venda i l'espai de lineal de cada producte. Seria desitjable que tot el comerç fos de comerç quilòmetre zero, ecològic i amb les garanties de producció amb justícia. Però a la pràctica això és poc realista i menys encara si no tens cooperatives o botigues d'aquest tipus. I, fora de grans ciutats o en barris pobres d'aquestes, això segueix sent una opció inexistent.

Si la gent fa l'opció de comprar un producte de comerç just enmig de la selva de grans marques i la seva publicitat asfixiant, és perquè n'ha fet una opció personal. Tothom que tria l'opció de comprar comerç just en una gran superfície ha recorregut, o probablement ho farà, un procés de presa de consciència de la seva compra o la seva alimentació. I això és positiu. Segurament no estem canviant de fons el model empresarial de les grans superfícies, però l'aparició de productes ecològics, de quilòmetre zero i de comerç just en quasi tots ells (excepte Mercadona, que no en té) no deixa de ser un guany d'un espai que resultava hostil a aquests conceptes.

Si veiem l'evolució del mercat i la dels consumidors, cal reconèixer que estem avançant en la bona direcció, aprofitant aquest cop el seu terreny de joc. Tant de bo un dia es pugui revertir tot plegat i ja no parlem de comerç just perquè hi hagi uns estàndards que impedeixin que comerç injust estigui a les estanteries. Mentrestant, en moments de transició, crec que és positiu que hi hagi productes denúncia, a les grans superfícies també, que ens facin pensar per què la resta no poden explicar que són de comerç just. I agrair aquí la incansable feina de molts anys d'Alternativa 3, la Xarxa, Setem o Oxfam Intermón.

Tot i anar progressant cada dia una mica més, personalment encara tinc moltes incoherències en el meu model de consum. Al que aspiro -i el que demano a qui em pregunta- no és que siguem absolutament coherents, sinó que cada dia ho siguem una mica més. I deixem que cadascú faci el seu procés a la seva velocitat i a la seva manera. Perquè l'important no és *com* facin aquest recorregut, sinó que realment el facin. Compreu comerç just sempre que pugueu i on pugueu. ●

pàgina oberta

Cal omplir el got

Un cop constituït el govern PSOE-Podem, és necessari un canvi definitiu de política penitenciària que contribueixi a la construcció d'una convivència democràtica a Euskal Herria

Teresa Toda | @TodaTeresa

Periodista i membre del Fòrum Social Permanent del País Basc

Quan al Fòrum Social Permanent vam debatre el balanç de la política penitenciària des de l'arribada de Pedro Sánchez al govern de Madrid el juliol de 2018, hi va haver qui veia el got mig ple i qui el veia mig buit. Pot ser que totes les mirades tinguessin raó. Durant aquests divuit mesos s'han fet alguns moviments que perfilen un camí, però han estat pocs i tímids. La qüestió fonamental és que el got s'ha d'omplir i, amb un govern assentat a Madrid, considerem que ara sí. Ara es donen condicions suficients per abordar un canvi definitiu de política penitenciària que contribueixi a la construcció d'una convivència democràtica a Euskal Herria.

No és fàcil visualitzar-ho quan m'assec a escriure aquestes línies, el dia en què la petita Xua, que va néixer a la presó, fa tres anys i haurà de sortir definitivament de Picassent (València), on són presos la seva mare Olatz i el seu pare Patxi, per anar a viure amb l'àvia a Usurbil. A partir d'ara, la Xua haurà de fer llargs viatges per estar poques hores amb elles una vegada al mes. I no caldria que fos així. Tant l'Olatz com el Patxi tenen més que complertes les tres quartes parts de les sentències; haurien d'estar, com a mínim, en tercer grau, sinó en llibertat condicional. Que diferent que seria la situació de la Xua si se'ls hagués aplicat la legislació penitenciària ordinària, i no l'excepcionalitat que encara es manté respecte a les persones basques empresonades per delictes de motivació política.

Les nenes i els nens "de la motxilla", més d'un centenar, que han de fer feixucs viatges com aquests; les persones malaltes o de més de 70 anys que continuen preses; la dispersió que afecta tant a tantes famílies; les dificultats per passar de primer grau a segon, començar a gaudir de permisos i tenir accés al tercer grau... Són temes clau per desempantanegar una situació que es perllonga malgrat que les raons que els successius governs estatals esgrimien per mantenir-la -activitat i existència d'ETA, fonamentalment- hagin desaparegut fa anys.

I és que ens trobem en un punt clau del procés de pau a Euskal Herria. Veiem tres nusos bàsics que cal desfer per avançar cap a una resolució

definitiva que ens apropi a una convivència democràtica. Un és el reconeixement de totes les víctimes de totes les violències patides i de tots els seus drets. Un segon, dissenyar les bases per a una memòria inclusiva. I el tercer, resoldre la situació de les persones preses, exiliades, deportades i retornades perquè el seu retorn a la societat suposi una aportació a la convivència que volem construir.

A començaments de gener, el Fòrum va presentar les seves propostes per a aquest procés de reintegració, que hauria de fer-se des de la cel·la fins al carrer, és a dir, amb un itinerari clar dins les presons perquè totes les persones que ho vulguin puguin fer-lo, sense les actuals traves d'excepció, i que continuï un cop al carrer en condicions de vida dignes. Com es podria fer això? El Fòrum proposa un mètode que es va demostrar eficaç per al desarmament civil i la desfeta d'ETA: la triangulació. En aquest cas, els governs espanyol, basc i navarrès; les persones preses i la societat civil.

Aquests mesos d'estancament, que han portat frustració sobretot a les famílies, han suposat tanmateix un enfortiment de les posicions favorables a l'apropament de les persones preses i una nova política penitenciària. Ja no es planteja solament com una qüestió

humanitària, sinó com un pas important per a la convivència democràtica. Als molts acords polítics, institucionals, sindicals i socials assolits al País Basc i Navarra, cal afegir les veus de moltes víctimes d'ETA no organitzades, també a Catalunya, que també es pronuncien en aquest sentit.

Estimem que ara es donen les condicions per emprendre el camí. Hi ha un nou govern de coalició a Madrid els socis del qual han proclamat la seva voluntat de fer canvis. Hi ha una majoria al Congrés que és encara més gran que la que va donar suport a Sánchez, tant el govern basc com el navarrès tenen una posició claríssima sobre el tema, les persones preses agrupades en el Col·lectiu de Preses Polítiques Basques (EPPK) estan disposades a recórrer els camins de la legislació penitenciària ordinària i la societat civil -mitjançant les seves organitzacions- també ha mostrat disponibilitat a participar activament en processos de reintegració, a més de mobilitzacions diverses i manifestacions massives com la de l'11 de gener.

El moment és propici, doncs, per posar en marxa aquestes mesures tan necessàries, amb garanties i de forma sostinguda i continuada. Que el got es vagi omplint, però no gota a gota, sinó amb un raig constant. ●

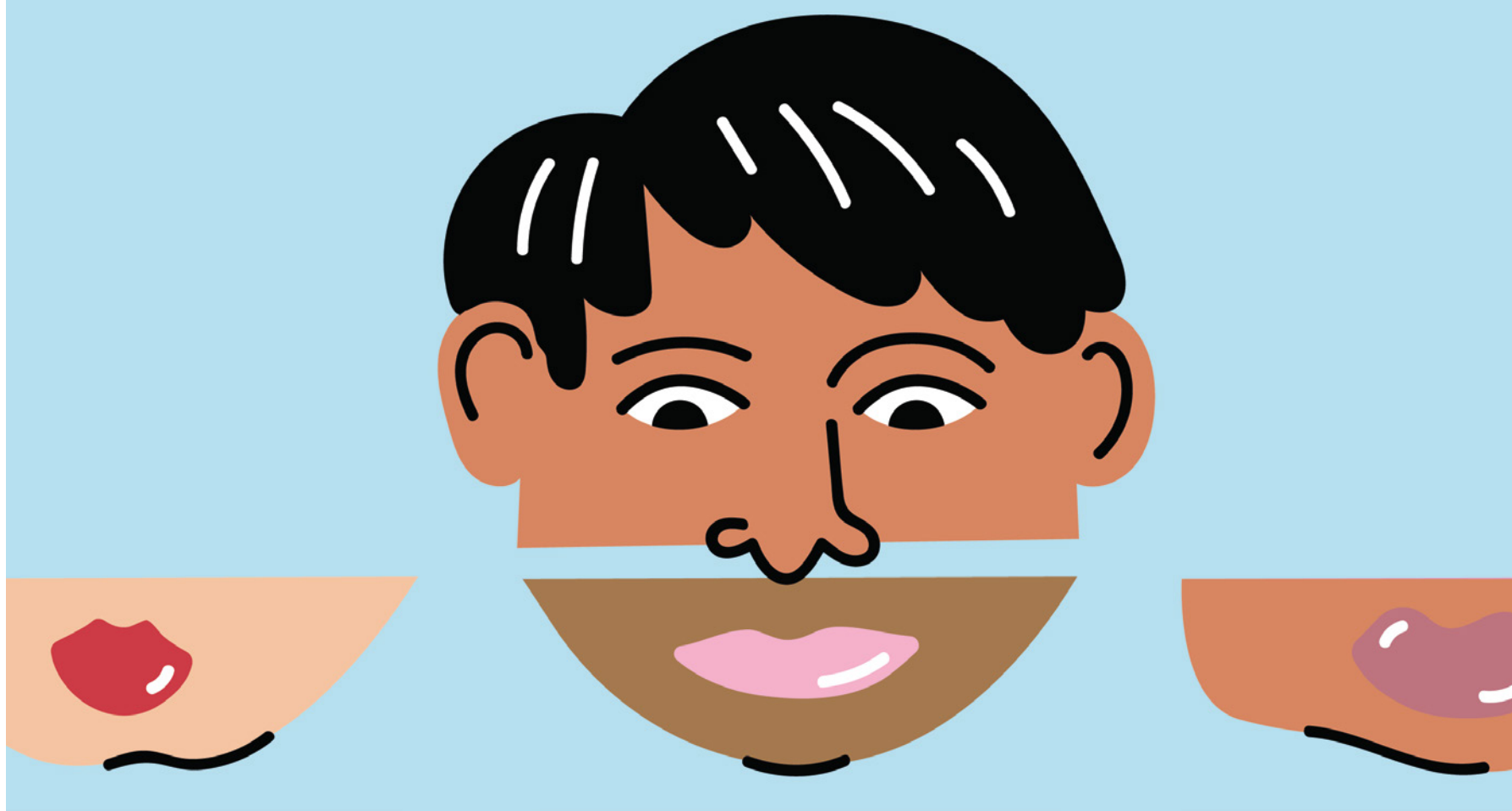

/ LLUÍS RÀFOLS

“

Aquests mesos d'estancament, que han portat frustració sobretot a les famílies, han suposat tanmateix un enfortiment de les posicions favorables a l'apropament de les persones preses

Donar la veu als qui l'ELA els l'ha robada

/ ANNA BOHIGAS

El projecte AhoMyTTS de la Universitat del País Basc facilita les donacions de veu per a persones que han perdut la capacitat de parla a conseqüència de l'esclerosi lateral amiotròfica

Sònia Calvó Carrió | @scalvocarrio

E sclerosi lateral amiotròfica. Aquest va ser el diagnòstic que va rebre Luis Medina, de 61 anys, el migdia del 8 de maig de 2019 a l'Hospital Carlos III de Madrid. La certesa mèdica arribava després de tres anys de debilitat a les cames i de moltes visites rebotant d'un metge a un altre, tot i que cap aconseguia determinar què li passava. A causa d'aquesta feblesa a les extremitats inferiors, Medina patia caigudes, una de les quals li va provocar un hematoma cerebral.

L'esclerosi lateral amiotròfica, més coneguda com a ELA, és una malaltia que afecta les neurones del cervell i de la medul·la espinal encarre-

gades de controlar el moviment de la musculatura voluntària. Aquestes neurones deixen de funcionar progressivament i moren, la qual cosa provoca debilitat i atròfia muscular a tot el cos. Segons la Fundació Catalana d'ELA Miquel Valls, entitat referent a Catalunya, "els primers símptomes de l'ELA poden ser tan subtils que sovint es passen per alt". En alguns casos, diuen, els símptomes afecten inicialment una de les cames i les pacients experimenten dificultat en caminar o córrer o ensopen amb més freqüència. En altres pacients, l'afectació inicial es dona en una mà o al braç i experimenten dificultats amb tasques senzilles

que requereixen destresa manual, com botonar una camisa, escriure o girar una clau en un pany. Altres pacients noten problemes en la parla o dificultat per mastegar o engolir.

S'estima que hi ha unes 400 persones afectades a Catalunya, una xifra similar a la del País Valencià. Si mirem l'Estat espanyol, la xifra s'eleva fins als 4.000 casos i fins als 350.000 a escala mundial. Cada any es diagnostiquen uns 120.000 casos nous a tot el món, 900 només a l'Estat espanyol, segons xifres de la Societat Espanyola de Neurologia (SEN). De moment l'ELA no té cura i l'únic medicament autoritzat per al tractament és el riluzol, el qual alenteix la progressió de la malaltia. »

» Si bé un dels primers efectes que va patir Luis Medina era la debilitat a les cames, ara es troba amb un altre problema: està perdent la veu i actualment només pot parlar xiuxiuejant. “Existeix una gran probabilitat que una persona amb ELA perdi la capacitat de parlar; algunes presenten aquesta dificultat en un moment inicial i en altres apareix posteriorment”, explica Barbara Chiralt, treballadora social de l'Associació Valenciana d'Esclerosi Lateral Amiotròfica (ADELACV). Per Álvaro Medina, el fill d'en Luis, perdre la capacitat de parlar “és una cosa més d'una malaltia que ja de per si és duríssima, des del diagnòstic fins al final”. I és que actualment l'esperança de vida d'una persona malalta d'ELA és d'entre dos i cinc anys. “Assumir una discapacitat amb una cadira de rodes és difícil, però perdre la connexió emocional amb el pacient és duríssim per ell i per la família”, reconeix l'Álvaro. Pel seu pare va ser un dels moments més durs. “Deixar de parlar et limita molt, des de demanar un got d'aigua o dir bon dia o t'estimo”. Una de les solucions a la manca de capacitat de parlar era fer servir veus d'un catàleg molt limitat de sintetitzadors de veus, que donaven una sensació molt robotitzada i impersonal i que feia que diversos pacients tinguessin les mateixes veus i tons.

Donació amb cent frases

En resposta a la problemàtica, la Universitat del País Basc ha desenvolupat el projecte AhoMyTTS, que permet que qualsevol persona es pugui convertir en donant de veu. El fill d'en Luis, que és periodista d'Eldiario.es, va donar a conèixer aquesta iniciativa fa poques setmanes a les xarxes socials. Aquella piulada a Twitter va arribar a 12.900 retuits i 13.100 *m'agrada*. Si bé fa 25 anys que es va iniciar el projecte, fins ara comptaven amb unes quaranta donacions de veu anuals. Després de la piulada de l'Álvaro, en un únic dia es van arribar a donar d'alta més de 3.000 persones. “Fins fa poc, l'única manera que hi havia consistia a escriure en un dispositiu que llegia en veu alta. El problema és que era la mateixa veu estàndard per a tothom, però era la tecnologia que teníem per recuperar la identitat”, recorda Jon Sánchez, membre del grup d'investigació i professor de la Universitat del País Basc. Aquest banc de veus serveix tant per persones afectades per l'ELA com per qualsevol persona amb el que es coneix com a *veus malaltes*, com ara larin-

gectomitades. Per l'Álvaro, “es tracta d'una solució, que no deixa de ser una veu sintètica, però que humanitza una mica aquest llenguatge i deixa de banda la veu robòtica comuna que tenen tots els malalts d'ELA”. “No és el mateix escoltar un ‘t'estimo’ d'un familiar amb la seva veu que amb una veu robotitzada”, matisa.

Aquest banc de veus serveix tant per a persones afectades per l'ELA com per a qualsevol persona amb el que es coneix com a ‘veus malaltes’

Després d'aquest estol de piulades, i davant de la quantitat de comentaris i sol·licituds rebudes al projecte AhoMyTTS, el sistema s'ha hagut d'aturar temporalment. “Confiam a poder estar operatius en un breu període de temps”, expliquen.

El sistema consisteix que qualsevol persona pot enregistrar la seva veu gravant cent frases. D'aquesta manera s'aconsegueix que els sintetitza-

dors tinguin un timbre més natural. Aquest centenar de fragments crea una base sobre la qual es col·loquen els fonemes que grava cada persona i queden recollits tots els sons necessaris per construir les veus. Si un pacient no té la malaltia gaire desenvolupada, pot enregistrar-ho amb la seva pròpia veu, que podrà fer servir més endavant. Si no ha estat possible enregistrar-ho abans, pot agafar la veu d'un donant, familiar o anònim. És el que va fer l'Álvaro: li va donar la veu al seu pare. La sessió per gravar les frases té una durada d'una mitja hora i es pot fer des de casa amb qualsevol micròfon, fins i tot el dels auriculars. Actualment es poden fer gravacions de veu en castellà, basc, anglès, català, gallec,

xinès, eslovè i gaèlic-irlandès, tot i que, per ara, només es generen veus en castellà i basc. Com que la idea és poder generar cada vegada més veus i en més llengües, des del projecte AhoMyTTS col·laboren amb diferents grups de recerca, com el

Centre de Tecnologies i Aplicacions del Llenguatge i la Parla (TALP) de la Universitat Politècnica de Catalunya.

“La pèrdua de la parla suposa la pèrdua de la manera més àgil de comunicació que tenim els éssers humans”, explica Barbara Chiralt, treballadora social d'ADELACV. “La disàr-

tria -trastorn del llenguatge que consisteix en una dificultat en l'articulació de la parla- suposarà que els altres triguin més a entendre'ns o fins

Luis Medina navega per la pàgina del banc de veus. Al fons, el micròfon amb què ha enregistrat la seva nova veu / ÀLVARO MEDINA

La sessió per gravar les frases té una durada d'una mitja hora i es pot fer des de casa amb qualsevol micròfon, fins i tot el dels auriculars

i tot, en alguns casos, que no arribin a entendre'ns si no ens expressem tal com ho fèiem abans". No obstant això, remarca Chiralt, "suposa una adaptació més de les moltes que han de realitzar les persones amb ELA enfront de la malaltia, tan essencial com menjar, abrigar-se o desplaçar-se, entre d'altres". Diana Playan Arana, terapeuta ocupacional de la Fundació Catalana d'ELA Miquel Valls, remarca el fet que "perdre la parla és perdre

la identitat ocupacional, és perdre connexió amb l'entorn. Implica no poder expressar el que sents, vols i necessites. No poder ser partícip en una conversa social implica perdre la justícia ocupacional per poder fer, ser i arribar a ser".

Una veu personalitzada

La conseqüència de la manca de comunicació és una desconexió amb l'entorn, que genera frustració i im-

potència pel que abans podia fer i ara ja no. A més, impedeix expressar els pensaments, les emocions, les necessitats i els desitjos. "Si no em comunico, deixo de ser un subjecte i em converteixo en receptor de cures, generant sentiments d'incomprensió i una gran tristesa", remarca Chiralt. Projectes com el d'AhoMyTTS, segons Chiralt, "són un gest important, però a vegades també cal seure al seu costat i intentar mantenir una conversa encara que només es pugui expressar amb un sí o un no". Per Playan Arana, aquest projecte comporta "que et puguin reconèixer gràcies a una veu personalitzada que et proporciona identitat ocupacional i que et fa ser un ésser únic i característic que et permet mantenir el teu rol ocupacional".

Segons explica Álvaro Medina, tots els problemes derivats de la malaltia acaben fent que el cos d'una persona que la pateix es converteixi en una presó. "El més dur és que ets plenament conscient de tot, el teu cos es paralitza, les metaneurons es moren i els malalts no poden moure el seu cos", relata. Aquesta manca de mobilitat acaba afectant fins i tot els òrgans respiratoris, els músculs del coll i provoca problemes de deglució del menjar. En una fase avançada només poden moure les parpelles.

Però la malaltia no és l'únic dels problemes que pateixen les persones malaltes d'ELA. Un altre dels entrebancs amb els quals s'està trobant la família de Luis Medina -i que denuncia el seu fill Álvaro en molts dels seus articles- són les dificultats administratives. "Dificulta moltíssim tota la gestió de la discapacitat. Et demanen gran quantitat de papers que trigues un infern a aconseguir, no hi ha ajudes per a habitatges que estiguin adaptats, la seguretat social només et dona poquíssimes sessions de fisioteràpia o de logopèdia, l'ordenament urbà no està preparat per a persones que van en cadira de rodes", intenta resumir d'una llarga llista de problemes i obstacles amb els quals es troben dia rere dia. Per això, si bé un banc de veus no és la principal solució que necessita un malalt d'ELA, és una petita millora que pot donar qualitat de vida. ●

#GOTrentilitzable

X UN MÓN + SOSTENIBLE

Compra'L
personalitza'!!

Lloga'L
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'L
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

+ informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

La lluita pels boscos d'El Quiché

La concessió de llicències per a la tala d'arbres enfronta el poble maia k'iche' amb el govern de Guatemala

Èlia Borràs | @eliaborras
Augusto Magaña | @augustomagana

A Guatemala conviuen dues visions contraposades sobre els recursos naturals. La de l'Estat, que els veu com un valor al qual cal treure rendibilitat econòmica, i la dels pobles indígenes, que creuen que el medi ambient és una font de vida que s'ha de preservar i defensar.

Al departament d'El Quiché, al nord-oest del país centreamericà, les organitzacions indígenes fa anys que lluiten contra la concessió de llicències per a la tala d'arbres. Aquesta lluita ha costat a les organitzacions socials amenaces i fins i tot l'exili d'una de les seves líders, Lolita Chávez, fundadora del Consell de Pobles K'iche' (CPK).

Les conseqüències de la desforestació són ben visibles a El Quiché. "Estem en temporada de pluges i és com si estiguéssim a l'estiu. Plou molt poc a la zona i això es deu a la tala abusiva d'arbres", assegura l'alcalde de la capital de la regió, José Francisco Pérez Reyes. La falta de pluja ha assecat la principal font d'aliment per a la població rural del país: la *milpa*, plantacions de blat de moro. Però també ha modificat el clima fred que caracteritzava aquesta regió muntanyenca, la qual s'ha tornat més calorosa amb el pas dels anys.

Des de les institucions, però, la resposta sempre és la mateixa: tot es fa dins la llei. En total, l'Institut Nacional de Boscos (INAB) ha autoritzat 87 llicències per a la tala d'arbres a El Quiché. "Les llicències no són el problema. A El Quiché la majoria de les que s'atorguen són per a àrees de bosc molt petites, d'uns 10.000 a uns 20.000 metres quadrats", es justifica el director regional de l'INAB, Byron Palacios. A més, "aquests permisos es donen només als propietaris de les terres, mai a empreses", afegix.

No obstant això, no sempre són les persones propietàries les qui talen els arbres, sinó empre-

ses o terceres persones que paguen a les posseïdors d'aquestes llicències per poder explotar els seus terrenys. "Vam fer un conveni amb un senyor: jo li vaig vendre els arbres i l'INAB em va ajudar a sembrar els pins", aclareix Manuel Batz, propietari d'un terreny que forma part d'un programa d'incentius forestals de l'INAB. Es tracta d'un bosc, una mica més petit que un camp de futbol, situat al vessant d'una muntanya. Només s'hi veuen pins que no superen els dos metres d'altura. És un rectangle calorós i assolellat, rodejat per un bosc frondós i fosc. L'incentiu que li donen amb prou feines li arriba per mantenir el terreny, assegura Batz, però tot i això no es penedeix d'haver talat els arbres, ja que en uns quinze anys els pins que ha plantat valdran entre 175 i 230 euros cadascun. "Tornaré a fer negoci amb l'INAB perquè em doni una altra llicència. Si no, una empresa em comprarà els pins i es repetirà el procés. Aquest terreny per a mi és or", afirma. Segons un estudi del Sector Forestal de Guatemala (SIFGUA), el país exporta gairebé 600 milions de dòlars en productes forestals. El país produeix sobretot pi, la mateixa espècie que l'INAB promou per reforestar els boscos d'El Quiché i el principal producte comercial a la regió, segons el mateix estudi de SIFGUA.

Qui té la culpa de la desforestació?

Durant la darrera marxa del Dia Internacional dels Pobles Indígenes, que se celebra cada 9 d'agost, unes 150 persones es van dirigir a la seu de l'INAB de Santa Cruz del Quiché, la capital del departament. Allà van lliurar un document en el qual es demanava que s'aturés l'adjudicació de llicències per a la tala d'arbres al Quiché, el nom del qual significa "molts arbres" en llengua maia.

Sebastiana Par és una de les noves dirigents del CPK, una organització en defensa dels drets del

La marxa del Dia dels Pobles Indígenes a Santa Cruz del Quiché, encapçalada per una pancarta del CPK / AUGUSTO MAGAÑA

No sempre són les persones propietàries les qui talen els arbres, sinó empreses o tercers persones que paguen per fer-ho

El 2011 es va celebrar una consulta, en la qual 28.000 persones van votar en contra del desenvolupament de megaprojectes

poble maia k'iche' que va començar a treballar l'any 2009. "Arran de conèixer la Lolita Chávez, em vaig involucrar amb el CPK", recorda Par, de 38 anys, qui també és guia espiritual i alcaldessa comunitària. Després, van ser les seves mateixes companyes les que li van proposar entrar a la direcció del consell, perquè "sentien l'absència de la Lolita". La veterana activista es va veure forçada a marxar del país el 2017. Ja havia rebut moltes

amenaces, però el 7 de juny d'aquell any va ser perseguida i tirotejada per part d'un grup de sicaris mentre feia un servei comunitari de verificació del transport d'arbres, per assegurar-se que fos legal.

Segons l'organització indígena, hi ha massa camions que surten del municipi carregats de fusta. A més, el 2011 es va celebrar a les 97 comunitats del municipi una consulta, en la qual 28.000 persones van votar en contra del desenvolupament de megaprojectes hidroelèctrics, miners i de fusta a la regió. Aquest tipus de consultes estan recolzades pel Conveni 169 de l'OIT, que Guatemala va ratificar el 1996. Tanmateix, l'INAB defensa que se ceneix a allò que diu la llei forestal. El director regional de la institució assegura que el gran problema de Guatemala és que el 81% de la població recull la seva pròpia llenya del bosc de forma desordenada i no dona espai a la recuperació dels boscos; un argument que no convenç les organitzacions indígenes.

La marxa del Dia Internacional dels Pobles Indígenes s'atura just davant de la seu de l'INAB. Un membre del CPK crida: "L'INAB ja no hauria de ser aquí" i la gent contesta amb crits de "fora, fora!", mentre el director regional de l'INAB, Byron Palacios, arrufa les celles. "Hem de tenir clar que els boscos són de tots", els respon tot qüestionant-los amb un exemple: "Aquests cartells que vostès porten... D'on ve aquest paper?". Les manifestants responen amb crits i l'esbronquen. "Renuncii! Quina vergonya!", li crida un home de la multitud.

Canviar la llei per frenar la tala

Tant l'alcalde com les organitzacions indígenes coincideixen en el fet que modificant la llei forestal es podria frenar la desforestació, ja que es podria evitar que es donessin més llicències per a la tala d'arbres. Aquesta és una de les peticions

de la manifestació del Dia dels Pobles Indígenes, que acaba a la seu de la Governació Departamental del Quiché. Enfront de la manifestació, el governador, Carlos Samayoa, promet portar la petició davant el president i el Congrés: "La llei fa molt que es va aprovar i crec que és hora que s'actualitzi", assegura.

Segons l'INAB, però, durant l'última dècada s'ha reduït l'avenç de la desforestació a tot el país: "Fa deu anys, Guatemala perdia unes 130.000 hectàrees de bosc a l'any, mentre que avui dia aquesta pèrdua està per sota de les 20.000 hectàrees anuals", destaca Palacios. I atribueix la reducció de la desforestació als programes d'incentiu forestal, com el que té i defensa Manuel Baltz. Només al Quiché s'inverteixen uns 67 milions de quetzals a l'any amb aquests programes (més de set milions d'euros), que beneficien unes 400.000 famílies, segons l'INAB.

Però les organitzacions indígenes com el CPK asseguren que el mal ja està fet i que les conseqüències de la desforestació no s'aturaran fins que l'INAB no deixi de concedir llicències. "Abans el bosc era frondós, però ara hi ha menys arbres i els que hi ha són nous", apunta Par, i considera que "la defensa de la terra no hauria de ser només una lluita dels indígenes". Paraules que es perden a l'aire perquè, almenys al Quiché, només les comunitats indígenes estan lluitant frontalment per detenir la catàstrofe. "Així estem. Ens hem de cuidar a nosaltres mateixes", sentència Par. ●

Aquest reportatge forma part del projecte "Laigua és vida", d'AlterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes, amb el suport de la Beca DevReporter 2019, impulsada amb el finançament del projecte Frame, Voice, Report de la Unió Europea, LaFede.cat, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i l'Ajuntament de Barcelona.

Els 'còmplices' de la guerra del Iemen, davant del tribunal de la Haia

Organitzacions de pau i drets humans denuncien davant la Cort Penal Internacional empreses armamentistes i autoritats públiques europees per presumptes crims de guerra

Anna Montull | @anna_montull

Estan a punt de complir-se cinc anys de l'esclat de la guerra del Iemen, i aquest conflicte intern convertit en guerra regional no sembla proper a veure la fi. L'any passat es va saldar amb més de 20.000 víctimes mortals registrades. Des de l'inici del conflicte ja en són almenys 233.000, entre combatents i civils, de les quals gairebé la meitat han estat infants menors de cinc anys, segons dades de les Nacions Unides (ONU). Nombroses organitzacions internacionals, entre elles Amnistia Internacional, han denunciat crims contra la humanitat i l'ONU ha responsabilitzat tots els actors bel·ligerants de cometre crims de guerra contra la població civil.

L'associació iemenita Mwatana for Human Rights ha registrat, per exemple, un mínim de 500 atacs aeris de la coalició liderada per l'Aràbia Saudita, que han provocat la mort de milers de civils -directament i indirecta. Ali Jameel, investigador i activista de l'entitat, explica que, "en molts casos, els bombardejos es van executar contra objectius gens sospitosos de ser militars. Els iemenites no només moren a causa de bombes, sinó també de les seves conseqüències, com la falta d'aigua, atenció mèdica o accés a aliments". Les múltiples proves dels atacs sistemàtics contra la població civil i les consegüents violacions al dret internacional humanitari, però, no han impedit que països occidentals segueixin autoritzant la venda i l'exportació d'armament als principals actors d'aquest conflicte, a més de proporcionar serveis de manteniment, formació i suport.

Identifiquen qui fabrica les armes

Davant la indiferència internacional envers aquests crims, l'11 de desembre les associacions Mwatana for Human Rights (Iemen), Amnistia Internacional, Campaign Against Arms Trade (Regne Unit), Rete Disarmo (Itàlia) i el Centre Delàs d'Estudis per la Pau

(Estat espanyol), coordinades pel Centre Europeu de Drets Constitucionals i Humans (ECCHR), van presentar davant la Cort Penal Internacional (CPI) de la Haia una comunicació per denunciar el paper de les empreses armamentistes europees i dels actors governamentals davant la situació al Iemen.

Es tracta d'una acció sense precedents en la denúncia de les exportacions d'armes a escala internacional, ja que l'acció davant la CPI assenyala autoritats públiques europees i espanyoles i empreses de la indústria militar com a perpetradores de presumptes crims de guerra al Iemen. S'han presentat com a proves 26 atacs aeris realitzats des de 2015 que han tingut com a objectiu hospitals, escoles, edificis, habitatges civils i elements del patrimoni cultural.

Segons la recerca conjunta feta per les entitats, les forces aèries saudites compten amb dotzenes

d'avions Eurofighter que s'han fabricat i se n'ha fet el manteniment a l'Estat espanyol. Durant el període comprès entre el 2015 i el 2018 es podrien haver venut, a més, avions d'abastiment de combustible A-330 MRTT -com a mínim sis completament *made in Spain*- i Tornado, fabricats a la filial espanyola d'Airbus Group. Altres empreses identificades pel Centre Delàs com a subministradores d'armament que podria haver-se utilitzat a la guerra del Iemen són Indra, qui proporciona tota l'electrònica d'aquestes mateixes armes; Instalaza, fabricant de llançagranades, granades i explosius, i Navantia, la qual té l'encàrrec de fabricar cinc corbetes per a l'Aràbia Saudita.

Per molt que els diversos partits polítics que passen pel govern espanyol intentin defensar el joc net del sistema d'avaluació de sol·licituds d'exportacions d'armes, dut a terme per la Junta Interministerial de Material de Defensa i Doble Ús, només cal revisar les dades i els destins d'exportació per desmentir-ho. Si bé les exportacions d'armes espanyoles a l'Aràbia Saudita i països d'Orient Mitjà en guerra infringeixen totes les normatives vigents, el govern espanyol s'empara en un apartat de la llei de comerç d'armes que indica que les exportacions estaran subjectes als interessos de política exterior i comercials. Aquest fet "permet una interpretació laxa de la normativa i una manipulació discursiva en pro dels interessos privats i estatals", observa Pere Ortega, del Centre Delàs.

Per tant, el rèdit comercial de les empreses espanyoles i les relacions exteriors amb el país receptor se situen com a interès prioritari d'Estat i acaben prevalent per sobre dels criteris ètics, humanitaris i del dret internacional. Segons Ortega, "és ben sabut que la monarquia saudita i la família reial borbònica espanyola mantenen una estreta amistat, i les relacions comercials de les empreses espanyoles a l'Aràbia Saudita són importants. Espanya acaba de construir el tren d'alta velocitat

El conflicte suma 233.000 víctimes mortals, entre combatents i civils, i quasi la meitat són menors de cinc anys

En aquest temps, l'Estat espanyol ha autoritzat exportacions d'armament a Riad per un valor de més de 1.200 milions d'euros

Els edificis enderrocats formen part del paisatge recent de les ciutats del Iemen

que uneix la Meca amb Medina, i, a més, hi ha un fort lobby militar industrial espanyol format per les principals indústries armamentistes”.

Una indústria en creixement

A més de l'Estat espanyol, alguns dels principals fabricants del material militar que l'Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs Units han utilitzat contra la població rebel houthi al Iemen estan assentats a Alemanya, l'Estat francès, Itàlia i el Regne Unit. Com en el cas espanyol, l'enviament d'armes no hauria estat possible sense la complicitat dels governs i institucions públiques, que han vulnerat les normatives vigents sobre regulació d'armament. Tant el Tractat Internacional contra el Comerç d'Armes, aprovat el 2014, com la Posició Comuna Europea respecte al Comerç d'Armes, de 2008 i aplicable als països membres de la UE, prohibeixen explícitament la venda d'armament a països en conflicte o en tensió, que vulnerin els drets humans o que puguin desviar material militar cap a altres països en conflicte. Tot i l'existència d'aquests marcs legals, les exportacions d'armament a aquests països no només s'han continuat produint sinó que s'han incrementat en els darrers anys.

L'Aràbia Saudita, actualment principal importadora d'armament a escala mundial, té com a primer subministrador els Estats Units, seguit del Regne Unit, l'Estat francès i l'Estat espanyol, situant així la Unió Europea com la seva segona proveïdora d'armes. Des de l'inici de la guerra del Iemen, la UE ha exportat armes a Orient Mitjà per un import de 5.754,2 milions d'euros (sense comptar el Regne Unit, que no informa de les seves exportacions a la UE). El document presentat a la Haia identifica com a fabricants d'armament venut a Riad i utilitzat a les ofensives al Iemen la britànica BAE Systems, l'alemanya Airbus Defence and Space GmbH i l'espanyola Airbus Defence and Space S.A., totes elles productores de l'avió Typhoon; i BAE, Airbus, la italiana Leonardo S.p.A i l'alemanya Panavia GmbH, fabricants del model Tornado.

Des de l'inici del conflicte, l'Estat espanyol -setè exportador d'armes a escala mundial i quart a l'Aràbia Saudita- ha autoritzat exportacions a Riad per un valor de més de 1.200 milions d'euros i ha aprovat llicències d'exportacions als Emirats Àrabs Units per un valor total de 342 milions d'euros. Coneixent aquestes dades, no sorprèn que fos el país que més armament exportés a l'Aràbia Saudita l'any que va

esclatar la guerra del Iemen, o que des de llavors hagi duplicat la venda d'armes al país en qüestió. Des de l'inici de la guerra, l'Estat espanyol ha exportat armes a la regió d'Orient Mitjà pel valor de 2.769,5 milions d'euros. El fet que el 2016 només es denegué una de les 1.578 sol·licituds d'exportació presentades per les empreses de la indústria militar espanyoles és una altra dada reveladora i explicativa de la dinàmica pel que fa a l'aprovació de llicències.

S'obre ara un procés que serà llarg. En primer lloc, el text haurà de ser acceptat per la CPI, que decidirà si obre un cas i destina recursos a investigar-lo o si remet l'expedient a les fiscalies de cada un dels estats europeus implicats. En aquesta línia, el coordinador del Centre Delàs, Jordi Calvo, explica que malgrat que encara no hi hagi data ni se sàpiga del cert si s'obrirà el procediment, “el que sí que sabem és que per primera vegada s'està acusant de crims de guerra els responsables de la fabricació i venda d'armament utilitzat al conflicte armat del Iemen”. S'enceta així una nova via d'acció judicial des de la societat civil, una iniciativa pionera que ha posat el focus en la responsabilitat en la destinació d'armes de la indústria militar en conjunció amb la complicitat del poder polític. ●

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

cuina casolana
opció vegetariana
preus populars

C/Riego 4
SANTS

productes de la terra

El portal de venda de productes dels PPCC

www.productesdelaterra.cat

En comú, fem camí

Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPAR-TIDORA

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Torreta de Miramar 1 baix 3, Benimaclet (València) - larepartidora.org

CUINA DE BARRI

ESMORZARS
MENÚ AL MIGDIA
CARTA DE NIT
OPCIÓ VEGETARIANA
BEGUDES DE LA TERRA
CERVESES ARTESANES
CULTURA POPULAR

C/Premià 20, Baixos, 08014
SANTS. PAÏSOS CATALANS
93 422 16 13 WWW.TDK.CAT

LES AMENACES DE LA **REACCIÓ** **'ANTITERRORISTA'** AL SAHEL

La resposta securitària de l'OTAN, l'Estat francès, els Estats Units i altres actors a la regió ha produït una escalada en el nombre de persones mortes i desplaçades

L'anàlisi d'Iván Navarro Milián | @ivanbentor

Investigador de l'Escola de Cultura de Pau (UAB) i del Grup d'Estudis Africans (UAM)

L'any 2011, abans de la intervenció militar de l'OTAN a Líbia que va posar fi al règim del coronel Gaddafi, Jean Ping, llavors president de la Comissió de la Unió Africana (UA), va mostrar l'oposició de la UA a la solució militar, avançant l'efecte bumerang que tindria a la regió. Posant com a exemple les conseqüències a la Banya d'Àfrica de la intervenció estatunidenca a Somàlia el 1993 -que es mantenen fins a l'actualitat-, Ping va alertar dels efectes devastadors i incendiàries que tal acció tindria sobre el Sahel. Avui, gairebé una dècada després, les seves previsions s'han complert.

Recentment, el cap de l'Oficina de l'ONU per a l'Àfrica Occidental i el Sahel (UNOWAS), Mohamed Ibn Chambas, qualificava de devastadora l'escalada de violència al Sahel occidental durant el 2019, concentrada principalment a les regions fronteres de l'est de Mali, el nord-est de Burkina Faso i l'oest de Níger, en la coneguda com a regió de Liptako-Gourma. L'any passat, la zona va patir un augment sense precedents de violència, amb més de 4.000 víctimes mortals -4.779 segons dades de l'International Crisis Group. Això significa un 86% més de persones mortes en relació amb l'any anterior, així com un increment de la violència, cinc vegades major que la del 2016, quan es van registrar 770 morts vinculades al conflicte. A la vegada, la inestabilitat ha repercutit en els desplaçaments forçosos: hi ha al voltant de 900.000 persones desplaçades a la regió, mig milió de les quals es van registrar només

a Burkina Faso el 2019 (quintuplicant les dades d'inicis d'any).

Les raons d'aquesta escalada rau en una combinació de factors que han fomentat la proliferació d'actors armats, així com la regionalització i internacionalització de la violència, que no ha parat de créixer des de l'esclat del conflicte armat a Mali l'any 2012 -recordem, mesos després de la caiguda del règim libi, que va provocar l'efecte bumerang anticipat per Ping. Si bé el 2015 es va aconseguir la signatura de l'acord de pau d'Alger entre el govern malià, grups rebels i milícies progovernamentals arabotuares del nord del país (CMA i Plataforma), altres actors armats han prosseguit amb la guerra a la regió. Hi ha, per exemple, Ansar Dine, Al-Qaeda al Magreb Islàmic (AQMI), MUJAO / Al-Mourabitoun, Katibat Macina -tots ells articulats sota la coalició Jama'at Nusrat al-Islam wal Muslimin (JNIM)-, l'Estat Islàmic al Gran Sàhara (ISGS) o Ansaroul Islam.

L'expansió d'aquests grups, que sostenen agendes de tall gihadista -segons les seves pròpies reivindicacions-, s'explica, en part, a causa de la seva exclusió de les taules de negociació de pau sota la premissa de "no dialogar amb grups terroristes", seguint la doctrina de l'estratègia de la "guerra contra el terror". I és que, des que va iniciar-se l'onada de violència al Sahel, la resposta s'ha construït fonamentalment a través de la construcció d'una arquitectura de seguretat de tall antiterrorista que ha prioritzat l'estratègia securitària.

Hi participen múltiples actors -nacionals, regionals i internacionals- a través del desplegament de diferents operacions i coalicions militars: l'Estat francès amb l'operació Barkhane, que compta amb 4.500 efectius a la regió; els Estats Units a través del Comandament de l'Àfrica dels Estats Units (AFRICOM), el nombre de tropes del qual ronda el miler; la UE amb missions de formació militar als exèrcits de la zona sota mandat de la Missió d'Entrenament de la Unió Europea a Mali (EUTM), amb 600 efectius; l'ONU amb la missió de manteniment de la pau a Mali (MINUSMA), la més important de l'organisme pel que fa a efectius (13.000), o la coalició regional militar desplegada pel grup Sahel G5, formada per 5.000 tropes autoritzades dels països de la regió (Mauritània, el Txad, Mali, Níger i Burkina Faso). És a dir, al voltant de 24.000 efectius de seguretat han estat desplegats a la regió del Sahel occidental si sumem totes les missions i operacions militars.

Tanmateix, aquesta nova arquitectura de seguretat, lluny d'aconseguir resultats en la reducció de la violència, està generant l'efecte invers, portant-nos a la pregunta que formulava fa temps John Muller: "Quina és l'amenaça principal: el terrorisme o la reacció en contra seu?". El fracàs de les doctrines de seguretat i les enormes conseqüències que estan pagant les poblacions de la regió apunten amb urgència la necessitat d'articular altres respostes que prioritzin la defensa dels drets humans i la justícia social, si es vol veritablement avançar en la construcció de la pau. ●

ANTIFASCISTAS ALEMANES EN BARCELONA
EL GRUPO DAS: SUS ACTIVIDADES CONTRA LA RED NAZI Y EN EL FRENTE DE ARAGÓN

978-84-92559-98-5 | 670 pàgs. | 22 €

www.viruseditorial.net

VIRUS
V

Els cinemes seran sempre nostres

Voluntàries, temps lliure invertit, creació col·lectiva i una causa. Són alguns dels conceptes que envolten festivals de cinema com el Resistències, el Protesta i els Premis VOC

Marta Molas | @martathegoodone

Anna Cabot i Montse Pujolàs són membres de la seu d'Òmnium Cultural a Cardedeu. En aquest grup participen voluntàriament i activament una vintena de persones, organitzant totes les accions que es proposen des de l'entitat. Entre elles, el VOC, una mostra i uns premis de ficcions i documentals en format curt en versió original en català. El febrer de 2020, la Mostra VOC es podrà veure per tot el territori català i en algunes ciutats europees -Zuric, Colònia i Munic-, i una de les poblacions on es passaran les dues sessions de curts programades serà Cardedeu. "Aquest projecte ens va interessar des del primer moment. Ja havíem treballat per promoure el cinema infantil en català, una iniciativa que s'ha acabat consolidant en la programació de la cartellera de Cardedeu", explica Cabot.

Què suposa per a les implicades en el VOC de Cardedeu portar a terme la Mostra? "No gaire més que coordinar-se per poder disposar del cinema del poble aquell cap de setmana, vetllar per una bona difusió i, en el nostre cas, l'any passat també vam iniciar la coordinació amb els centres de secundària del poble per poder acostar el VOC i els curtsmetratges en català als adolescents", subratlla Pujolàs. Malgrat que els esforços no

són gaires, la Mostra de vegades no és tan agraïda com tocaria: "És difícil que arribi la difusió a la població general i que la gent se senti engrescada per explorar el món dels curtsmetratges", comenta la responsable del VOC de Cardedeu. "Però si venen, la gent passa una bona estona i acaba valorant que hi ha talent al nostre país", sentència Cabot.

I és que a la Mostra VOC 2020, per posar un exemple, els curts seleccionats són de volada: peces com *Ferides* (35 nominacions i 14 premis), *Negre de merda* (premi al millor curtsmetratge documental musical de talent jove de l'In-Edit) o *Savis de l'horta* (18 nominacions i 9 premis) es combinen amb estrenes VOC com *Dins la lluna* o *Ophelia*. Els curtsmetratges destaquen per la seva intensitat, a voltes dramàtica, i per les temàtiques de marcat caràcter social: l'amistat, l'amor, l'assetjament, l'animalisme, el dol, el gènere, les migracions, la mort... A més, enguany els premis compten amb la Sala Oberta, una categoria de projectes en desenvolupament en la qual cinc seleccionades defensaran la seva obra audiovisual davant d'un jurat. La guanyadora s'endurà 1.800 euros i l'assignació d'una mentora, que farà acompanyament del projecte fins a l'estrena. Tot plegat es lidera des d'Òmnium però es materialitza gràcies a un cen- »

» tenar de voluntàries, per defensar que als Països Catalans hi ha talent fet en català i que mereix veure tot el territori: la sessió inaugural de la Mostra serà el 6 de febrer al CineBaix de Sant Feliu de Llobregat i es podrà veure a més de trenta municipis repartits per Catalunya, Mallorca i Europa.

Resistències, cinema per reflexionar i debatre

Del 16 al 19 de gener de 2020 s'ha celebrat a La Cinètika, cinema okupat des del 2016, la mostra de cinema Resistències, que neix amb la voluntat de recollir algunes de les experiències de resistència i lluita enfront del projecte neoliberal i l'expansió capitalista i esdevenir un punt de trobada i reflexió entorn del dret a l'habitatge, la ciutat i el territori. La mostra se centra només en el format documental i ve, a més, farcida de debats i trobades socials.

La Cinètika es descriu, segons el portaveu de la mostra, Enric Escofet, com "un cinema autònom, feminista i anticapitalista". Situat al barri de Sant Andreu de Barcelona, rambla de Fabra i Puig número 28, és el que havien estat els mítics Cines Lauren, que van tancar les seves portes el 2011. La Cinètika porta quatre anys d'activitat i de moment no hi ha constància de cap amenaça de desallotjament per part de les diverses entitats financeres propietàries del local.

"Volíem posar sobre la taula una sèrie de qüestions com l'habitatge, les diferents formes de vida, de ciutat... I hem aprofitat el cinema i l'excusa del documental per poder-ho fer. L'objectiu de la mostra és la projecció de documentals de qualitat i, posteriorment, debatre, reflexionar i, per tant, oferir resistència. El fil conductor de totes les peces és que els protagonistes són individus o comunitats que estan fent front a l'expansió capitalista, defensant les seves formes de vida i de relacionar-se", explica Escofet. A la mostra es podran veure des de clàssics de renom com *En construcción*, de José Luís Guerín, fins a la cinta punk *Mi querido puto barrio*, de V. C. López, passant pel documental col·lectiu de la DIRECTA i CooperAcció *Cuidar entre terres* sobre el drama de les cuidadores migrants. A més, hi haurà imatges inèdites, com el nou final de *Som la Jahnella*, documental sobre una okupació al barri de Gràcia realitzat per Obra Social Bcn i l'Oficina d'Habitatge de Gràcia, o el documental brasiler *¿O qué vai acontecer aquí?*, de Left Hand Rotation, que s'estrena per primer cop al nostre país.

Les principals organitzadores del Resistències són La Cinètika i el Sindicat d'Habitatge de Sant Andreu, que -juntament amb altres col·lectius del barri- han fet la programació, la comunicació i l'organització, des d'idear el programa fins a oferir els

Les principals organitzadores del Resistències són La Cinètika i el Sindicat d'Habitatge de Sant Andreu, que han fet la programació i la comunicació de la mostra

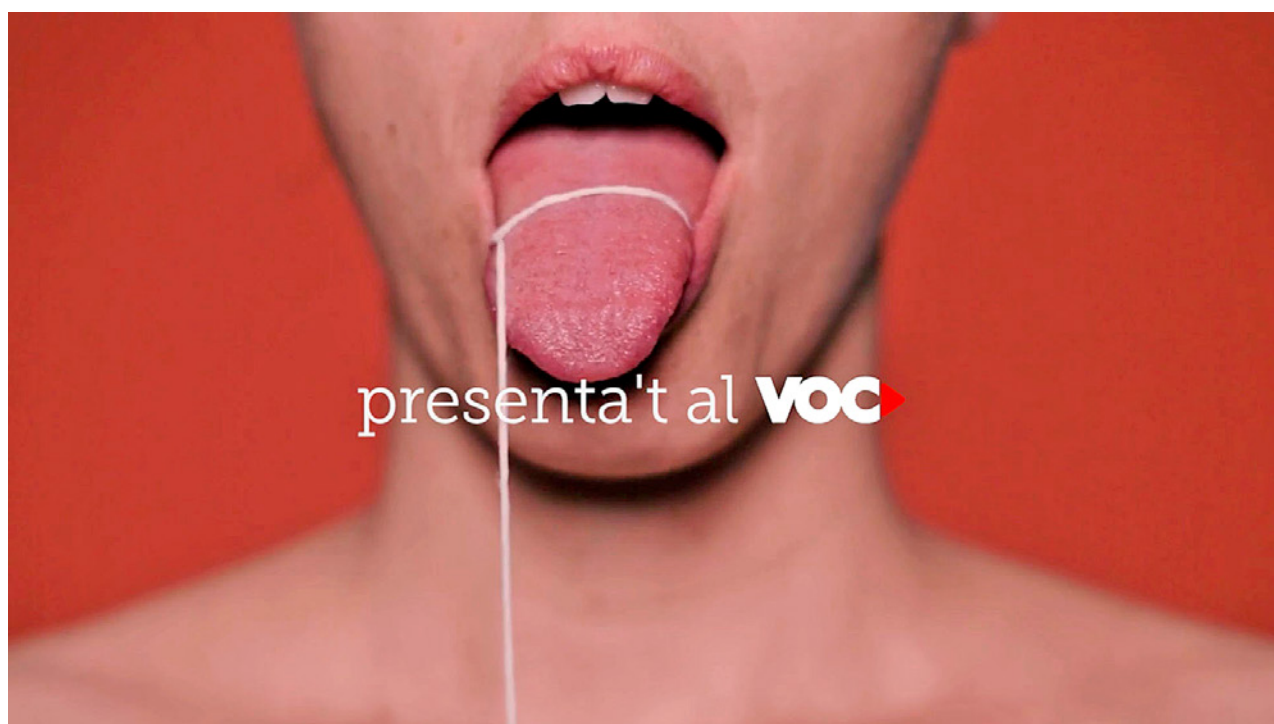

sopars durant l'esdeveniment. I tot a canvi de taquilla inversa. La mostra, que espera no ser flor d'un dia i fer-la anualment mentre hi hagi energies, espera per la seva primera edició bona concurrència i penjar el cartell d'entrades esgotades durant el cap de setmana. Avís a interessades: els beneficis s'entregaran íntegrament per l'autogestió del Sindicat de l'Habitatge de Sant Andreu.

Protesta, un festival social i paritari revoluciona Vic

I, de Sant Andreu, a Vic. Durant l'octubre, se celebra el Protesta: un festival internacional de cinema de crítica social amb voluntat de transformar la societat a través del cinema. La cita cinematogràfica va néixer del desig de set amigues de parlar de cultura des de l'òptica social i en clau paritària. El Protesta, nascut el 2012, es basa en tres activitats principals: el concurs de curtmetratges de ficció i documentals de temàtica social; la projecció de pel·lícules, i les activitats, la pota més jove del festival, emmarcada sempre en una temàtica central -el 2019 ha estat l'eufòria de gènere.

El 2019 van assistir-hi 3.000 persones, amb una ocupació d'espais del 85% de mitjana. I tot organitzat des d'un petit grup motor: "En total, a l'organització som set persones. Més enllà del nucli dur, les persones que viuen i pateixen el festival són una vintena i estan implicades en tasques com la taquilla, el marxandatge, el control d'accés, la creativitat, el visionament de curtmetratges, la preparació dels espais o la logística. Cap persona està alliberada o contractada pel festival, però sí que tenim una partida del pressupost que serveix per atorgar una petita remuneració. Durant els dies del festival s'ha optat per contractar professionals que fan la part tècnica (projeccions, subtítols, fotografia). Tenim la voluntat de professionalitzar en aquest sentit el Protesta, és un dels nostres reptes i creiem que no canviarà en absolut l'essència del festival", explica Laura Casas, membre de l'organització.

Les xifres del festival
Protesta de Vic potser no
són contundents, però els
escenaris i l'apropiació dels
espais és, si més no, un
model que remou

Les xifres del festival de Vic potser no són contundents, però els escenaris i l'apropiació dels espais és, si més no, un model que remou: "El Protesta s'apropia d'espais com el Fòrum de Debat, un espai on es reuneixen cada setmana persones de més de 50 anys i de perfil conservador; i espais com La Nyàmera o Muntanya de Llibres, espais gastronòmic i literari de Vic, amb un perfil de públic més jove, progressista i alternatiu. La programació que s'hi fa en tots crea vasos conductors: gent que s'acosta a espais que no són afins i gent que acudeix al seu espai i veu temes que no són els seus habituals. Aquest any, per exemple, al Fòrum de Debat vam dialogar sobre protestar a través del gènere amb la intervenció de dues persones trans que parlaven del seu trànsit. Per una ciutat com Vic, és trencador", exposa Casas. I que tot plegat s'aconsegueixi amb la feina de set amigues, encara més. ●

Oda a l'hivern

El relat de Marina Basco | @marinabasco

El solstici d'hivern dona pas a la nit més llarga de totes. Però també al primer dia en què els dies s'eixamplen, tot just quan comencen els mesos de fred. Els maputxes representen el solstici com el renaixement de la Terra, i és que creuen que el Sol recupera la seva força i tot torna a començar. Ells celebren la benvinguda del Sol, malgrat el fred. Al contrari que els maputxes, els primers calendaris romans del segle VIII aC tenien deu mesos: no existien els mesos de gener i febrer i l'any començava al març, que era quan començava l'agricultura i la vida productiva de nou. Per ells l'hivern era un temps de no-res, de buit, d'inexistència.

Aquest any m'estic reconciliant amb les jaquetes i el fred a les mans i als ossos. És el primer any que m'he forçat a no abolir l'hivern, jo també, del meu calendari. Fer veure que no hi soc fins que vingui el març, fins a les flors, i ser productiva jo també. I penso en l'esquema cíclic que té la natura, que ens obliga a parar i a matar allò que ja-no, per sembrar i esperar que la vida que pensem en hivern retorni a la primavera. I són les arrels les que segueixen allà per rebrotar, quan arribi el bon temps. Perquè és quan les coses moren que en comencen de noves. I és en aquest moment que la natura ens convida a fer endreça de tot allò que ens ha passat durant l'any i ens obliga a parar una mica, malgrat l'electricitat i el treball a jornada completa.

Etic contenta d'estar aquí amb mi, així. Seguint la inèrcia de la vida estacional i no la inèrcia que jo freqüento. D'hivernar. Aquí he vist què quedava de mi després d'un any esgotador en què el corrent m'ha arrossegat més del compte. I penso que hauria d'haver matat moltes coses fa molts hiverns i que segurament hauria tingut unes primaveres més conscients, en les quals hauria plantat moltes altres coses de les que m'han crescut al jardí de casa.

Etic procurant no tenir gent al voltant tota l'estona i estic fent coses per a mi, que m'agraden. Ara cuso amb llana bona i paciència les ferides que surten de no mirar-se. I m'estic aconseguint desfer els nusos que em garratibaven el cos i ja no hi tinc una guerra cada dos dies a la panxa, al pit i a la gola. He

/ SÒNIA ROS

apprès a plorar, i les coses lletges que em passen, sorprenentment, no se'm queden emmarcades al menjador de dintre meu.

I, a poc a poc, crec que estic matant les males herbes. M'estic acomiadant de totes les versions de mi que vull deixar anar i de totes les que no m'he deixat ser. I li dic adéu a les pors i a la mandra, que em fan quedar en llocs on plou. I em poso la primera a la llista de persones a les quals vull complaure. Potser així mataré la ràbia i els rancors i el dolor que em fa no ser la primera de la llista dels altres. I vull deixar de fer-me la forta i dir que no puc, perquè la majoria de les vegades, no puc. I abandono els pensaments que em punxen i que no em deixen estimar-del-tot ni ser estimada-del-tot. I sobretot deixo, a poc a poc, d'autoflagel·lar-me. Vull matar la maleïda culpa cristiana que no em deixa reparar perquè em manté massa ocupada en fer-me mal.

I estic pensant que a la primavera vull plantar tota la tendresa, amb tot i amb tothom. L'aprenentatge, que és el tronc de tot i que ens sosté malgrat els vents. Tenir paciència i saber agafar perspectiva quan no pugui veure què passa després de mi. I estudiar-me també els meus límits, ser prou ferma per aconseguir-los i tenir el coratge per defensar-los. Deixar-me ser feliç i fer-me'n, encara que de vegades sigui el camí més difícil. No dir-me mai més no puc i aprendre més a dir que no a seques. Estimar-me i demanar-me a parts iguals. I dubtar i confiar a parts iguals. Anar més a veure el mar i aprofitar quan plou per llegir. Tatuar-me ben endins 'Tenir els meus amics sempre a prop', que sovint saben millor que nosaltres què volem. Avorrir-me que és quan penso. Estimar-me no només quan és fàcil i soc qui vull. Estimar-me més hivern i no tant primavera.

Escriure tot el que em passi pel cap. I abanderar l'hivern contra el capitalisme i contra com ens vol el món, contentes, productives i sense preguntar. Abanderar l'hivern que ens permet aixoplugar-nos, parar i passar els dols de viure. I que ens permet néixer com neix el sol, en aquest lloc on moren les coses i sobretot en comencen de noves. ●

PINTURES D'ORIGEN NATURAL
TRACTAMENTS PER A LA FUSTA

CASAecologica

633 94 94 26

www.casa-ecologica.com

ressenyες

Sensellarisme en primera persona

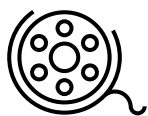
Marta Molas | @martathegoodone

Cada nit, a la ciutat de Barcelona, dormen al carrer 1.195 persones; 60 a Girona, 70 a Tarragona, 29 a Terrassa... Són dades de 2019 de la Fundació Arrels, que atén a les persones més vulnerables per aconseguir #ningú dormint al carrer. Arrels ha estat una de les entitats i institucions que ha donat suport al projecte dels cineastes Xesc Cabot i Pep Garrido, que, després de guanyar el premi del públic de l'In-Edit Barcelona 2013 amb el documental *Bustamante Perkins* -que ja s'aproximava a l'exclusió social i els marges amb el retrat del músic valencià Juli Bustamante-, estrenen ara *Sense sostre*.

Es tracta d'una ficció sobre el sensellarisme de tints neorrealistes i arriscada posada en escena amb quasi un sol protagonista: l'actor i exsense-sostre Enric Molina. Amb una feresa indomable, sosté el film amb el rigor, l'emoció i la veritat de qui ha tingut una vida dura i ha hagut de dormir més de set anys al ras. El Festival Internacional de Cinema de Gijón ha estrenat el film amb molt bona acollida.

Aquesta és la història d'en Joan (Enric Molina), un sense-sostre alcohòlic que malviu als carrers de Barcelona en companyia del seu gos Tuc. Un present tortuós només il·luminat per les cada cop més espaiades converses telefòniques amb la seva filla Roser (fantàstica Laia Manzanares!) i les escasses trobades amb el seu pare (Josep Maria Blanco, un retrobament amb qui ha estat un dels actors més compromesos amb el cinema independent català).

Després d'una truca-da, en Joan s'abandona a una borratxera i acaba sent apallissat. Un darrer impuls el duu a emprendre un viatge sobrehumà cap a una destinació que només ell coneix. I, amb en Joan, l'espectadora s'endinsa en el dia a dia d'un sense-sostre, en un tempo lent i espès, a voltes brutal, però que els cineastes s'encarreguen d'omplir de petites dèries quotidianes (el menjar, la por, la brutícia, les amistats...) i dubtes en fora de camp que pertorben per allò que suggereixen (Com s'arriba al carrer? Quin paper hi juga la família? I les institucions? Podria ser jo?). No us quedeu a casa: sortiu al carrer i aneu als cinemes. ●

CINEMA
Sense sostre
Xesc Cabot
i Pep Garrido
Atiende Films i
Alhena Production
2019
99 minuts

Un exemple de solidaritat

Josep Pimentel | @josep_pimentel

Albert Herranz i Joan Viader s'endinsen, amb un molt bon text teatral, en un episodi poc conegut de la història del moviment obrer: la vaga de les portes de la Model.

L'estiu de 1931, acabada d'instaurar la Segona República, es va produir un motí de presos socials a la Model, castigat amb duresa. Es van cremar matalassos, les instal·lacions van quedar malmeses i es van haver de reparar més de 200 portes. Els fusters de Barcelona i rodalies, encapçalats per la CNT, es van negar a reparar-les. Les autoritats governatives van decidir reparar-les a Mallorca, però

els fusters mallorquins també s'hi van negar i van declarar la vaga general, que va anar més enllà. Es va convertir en una crítica al sistema que qüestionava l'ordre establert. Finalment, la UGT va trencar la unitat sindical i unes desenes d'esquirols van reparar les portes.

Aquest llibre tracta de la dignitat, de la solidaritat, de la resistència i de la lluita per un nou món d'aquesta classe obrera de la CNT que durant tres mesos va plantar cara. Una aproximació convincent, enèrgica i apassionant d'aquells fets que paga la pena llegir i recordar. ●

LLIBRE
La porta
Albert Herranz
Hammer i Joan
Viader Soler
Documenta Balear
Palma, 2019
95 pàgines

Abans no es perdi tot

Ivan Alcázar | @La_Directa

El monogràfic de la revista de pensament crític *Cul de sac* proposa una antologia de la tradició antimoderna italiana: veus crítiques amb la idea d'un progrés basat en el desenvolupament tècnic i industrial, que ha resultat fatal.

En l'arc dels setanta anys en què se situen els articles (des de 1935) s'ha constatat quanta raó tenien aquelles veus aleshores negatives i tremendistes que es poden llegir avui com avisos lúcids i anàlisis aguts, com pistes per a una autòpsia (d'un ecosis-

tema, d'un planeta, de cultures i llengües) o fins i tot com una -improbable- sortida del cul de sac: repensant el progrés (com proposava Ignazio Silone), identificant l'autoritat tecnocientífica amb el nou autoritarisme (Nicola Chiaromonte), desemmascarant el consumisme com la degeneració fruit d'un buit (Goffredo Parise).

El volum, inquietant i inspirador, aporta textos d'Elsa Morante, Dino Buzzati, Pier Paolo Pasolini, Eugenio Montale i Piergiorgio Bellocchio, entre d'altres. ●

REVISTA
Autoretrato italiano. Herejes contra la máquina
Monogràfic de la revista 'Cul de sac'
Ediciones El Salmón
156 pàgines

/ XAVI BOSCH

“López Obrador continua amb el mateix model extractivista”

Xavi Bosch | @xaviBLL

Bettina Cruz,
activista mexicana
per la defensa
de la vida indígena

Nascuda a Juchitán de Zaragoza el 1962, fa més de 35 anys que denuncia els atacs que les transnacionals energètiques perpetren a les comunitats indígenes del sud de Mèxic. Forma part de l'Assemblea dels Pobles Indígenes de l'Istme de Tehuantepec en Defensa de la Terra i el Territori i de la Xarxa Nacional de Defensores de Drets Humans a Mèxic, formada per 168 dones i 95 organitzacions socials. Fruit de la seva militància contra el que anomena “gegants”, ha patit intents d'assassinat i una contínua persecució, que l'han obligat a abandonar la regió diverses vegades. L'any 2012 va ser empresonada a Tehuantepec acusada d'un delictes de privació il·legal de la llibertat per haver protestat a les oficines de la Comissió Federal de l'Electricitat.

Quan comenceu a notar la pressió del capital internacional?

Mai no m'hauria imaginat que ho diria així, però la nostra desgràcia és que l'istme de Tehuantepec és una regió on fa molt vent. Després d'una sèrie d'estudis per conèixer el potencial eòlic de la zona, l'any 2000 companyies com Iberdrola, Gas Natural o Acciona van intentar llogar terres amb contractes de trenta anys. Encara que la major part són col·lectives, els comissariats de béns comunals van acordar l'arrendament de les terres si tots els membres de la comunitat accedien a fer-ho de forma individual. Doncs bé: alguns vam desconfiar d'aquesta promesa i ens hi vam oposar.

Com afectaven aquests contractes a les comunitats indígenes?

Quan Iberdrola va crear el seu primer parc, la Venta II, la gent es va preguntar què hi havia al darrere. L'extrema opacitat ens impedia saber-ho, fins que va aconseguir una còpia dels contractes a través del sindicat mexicà d'electricistes, els quals revelaven que tots els beneficis se'ls enduien les empreses i el perjudici era per a les comunitats.

En quins aspectes són lesius per a la població?

No s'havia informat les famílies d'unes clàusules que prohibeixen sembrar arbres de més de dos metres, obrir pous i desenvolupar aquelles activitats que caracteritzen la nostra vida al camp, com és la crema de rostolls. A més a més, les empreses s'han aliat amb la delinqüència organitzada, que és qui acaba fent els parcs eòlics amb constructores relacionades amb el narcotràfic.

El nou govern progressista de Manuel López Obrador s'ha desentès de les comunitats indígenes del sud?

Continua el mateix model extractivista, perquè facilita l'explotació de les nostres terres per convertir-les en una simple mercaderia. Entre altres iniciatives impulsa l'anomenat Tren Maia, pensat per al turisme, el qual va més enllà d'un ferrocarril, ja que també preveu la construcció de diferents ciutats en tot el seu recorregut. I a això s'afegeix la construcció del Corredor Transístmic o l'ambiciós Projecte Integral Morelos, que preveu dues centrals termoelèctriques a Huexca amb la participació d'Abengoa o un gasoducte que passa pel costat del volcà Popocatepetl; sense oblidar la línia elèctrica que dibuixa per a la subestació Yautepec.

Què és el que més us preocupa?

El Corredor Transístmic, sens dubte, perquè connectaria ràpidament l'oceà Atlàntic amb el Pacífic a través d'una via fèrria de quatre carrils, una autopista paral·lela amb un port a cada extrem, un nou gasoducte i una desena de parcs industrials més. Veiem que l'objectiu que amaga tot plegat és moure la frontera cap al sud-est del país, de manera que milers de persones que emigren cap als Estats Units quedin aturades a Tehuantepec.

Sobreviure és la vostra màxima prioritat?

Seguir vius ja és una victòria. I és que les empreses intenten individualit-

zar-nos i treure'ns aquells elements que han permès als pobles indígenes resistir les amenaces dels últims cinc segles. Amb el saqueig de les terres, ara volen eliminar la nostra essència i una cosmovisió del món que sempre ha posat per davant la col·lectivitat, la reciprocitat, la comunitat i el desig de compartir; valors que ens han permès conservar la llengua, la cultura i els nostres costums. Estem davant la lluita per la vida. ●

“Les empreses s'han aliat amb la delinqüència organitzada, que és qui acaba fent els parcs eòlics”